

1987

N° 1

TSS:n uutisia:

-edellisistä kokouksista
-kokouskutsut ja jäsenkirje.

JORMA RÄSÄNEN

Päätössanat tampereen sukututkimuspäivänä 17.1.1987

BRIITTA KEKKI

Sukututkimuspäivä 17.1.-
kuvia ja ajatuksia

TUKHOLMAN RETKEN OHJELMA

YHDISTYSUUTISIA

KIRSTI PEURAMO

Muutamia tietoja Kuhmon
Piiraisista ja Nurmeksen
Piiraisista

MIKKO PIIRAINEN

Runo Piiraisista sukujuhlissa 4.7.1982

ILSE JOHANSSON (toim.)

Wilhelmina Winterin muistelmät (alkuosa)

KUVIA VIHTIÄLÄN PERHEALBUMISTA V

UUDET JÄSENET

MERI TILA (koonnut)

Tampere-tietoutta laski-aistiistaina 3.3.1987

O R P A N A

Tampereen seudun sukututkimusseura r.y:n tiedotuslehti

N:o 1 1987

- Toimittaja: Briitta Kekki
Vallerinkatu 13-15 A 2, 33270 Tampere
puh. 445 660
- Puhtaaksikirjoitus: Marjatta Rintala
Kalkunviertotie 1 D 63, 33330 Tampere
puh. 432 004
- Myynti ja tilaukset: Milja Piepponen
Aleksanterinkatu 35 B 5, 33100 Tampere
puh. 327 68
- Kansilehti: Kalevi Mäki-Kihniä
- Paino ja nidonta: Rank Xerox OY
Tuomiokirkonkatu 24, 33100 Tampere
puh. 34 000

Seuraava Orpanan numero 2/ 1987 ilmestyy huhtikuussa 1987 ja siihen tarkoitettun materiaalin viimeinen jättöpäivä on 10.4.1987.

Orpanan voi ostaa seuran kokouksissa tai sen voi tilata postitse, jolloin hintaan lisätään postimaksu; maksu suoritetaan tällöin mukana seuraavalla tilillepanokortilla. On myös mahdollista tilata etukäteen koko vuosikerta. Tilaukset osoitetaan Milja Piepposelle. Orpanan vuosikerta (4 numeroa) maksaa 60 mk, postimaksuineen 80 mk.

T A M P E R E E N S E U D U N S U K U T U T K I M U S S E U R A R . Y .

Puheenjohtaja: Orvo Lipponen
 Tuomiokirkonkatu 25 B 39, 33100 Tampere
 puh.207 68

Varapuheenjohtaja: Jorma Räsänen
 Rongankatu 13 A 3, 33100 Tampere
 puh.298 24

Sihteeri: Leila Mäkinen
 Lemminkäisenkatu 6 A 17, 33540 Tampere
 puh.554 339

Rahastonhoitaja: Rakel Kivimaa
 Sammonkatu 28 K 105, 33540 Tampere
 puh. koti 611 244, työ 196 812

Hallituksen muut jäsenet: Seija Jäminki
 Hämeenpuisto 13 A , 33210 Tampere
 puh.147 087

Matti Koittola
 Matinmäki, 33850 Tampere
 puh.671 606

Yhdistyksen kokoukset pidetään Tammelan koululla Ilmarinkatu 17, 33500 Tampere. Kokoustilana on vanhan koulun 3.kerroksen auditorio. Kokoukset ovat parittomilla viikoilla tiistaisin klo 18.00-19.30. Varsinaisten kokousten lisäksi yhdistys järjestää kerran vuodessa tammikuussa sukututkimuspäivän sekä kevät- ja syysretken historian ja sukututkimuksen kannalta kiinnostaviin kohteisiin.

Edellisten kokousten ohjelmasta

Syyskauden viimeisessä kokouksessa 2.12.1986 professori Erik Anttinen esitelmöi perinnöllisyyden ja sosiaalisten tekijöiden vaikutuksista lähinnä mielisairauksien syntyyn. Kuulijoille selvisi ainakin, kuinka monitahoisesta vuorovaikutuksesta sairauden puhkeaminen kertoo, kuinka perinnöllinen taipumus vaikuttaa sosiaaliin tekijöihin ja nämä vuorostaan voivat edistää tai hillitä sairauden puhkeamista. Esitelmä oli monikerroksinen ja jätti kuulijan mieleen kysymyksiä, kuinka toimisi ja kuinka tulisi toimia omalla kohdalla, omissa elämäntilanteissa niin, että sosiaaliset tekijät muodostuisivat terveuttä edistäviksi - perinnöllisiä kun ei kuitenkaan voi muuttaa, korkeintaan vaikuttaa lääkeaineilla aivojen kemialliseen aineenvaihduntaan.

Kevätkauden kokoukset alkoivat 17.1. 1987 sukututkimuspäivällä Sampolassa. Tilaisuudesta on yksityiskohtaisempi selostus toisaalla tässä lehdessä.

Kevään ensimmäinen tavanomainen kokous oli 27.1. ja silloin Olavi Kallioniemi esitelmöi kirkollisesta kansanperinteestä sukututkimuksen apuna. Helsingin yliopiston kirkkohistorian laitos on tettänyt aiheesta laajan kyselyn, jossa kertojien määrä on noin 7000 ja haastatteluliuskoja noin 60 000 ja niissä tietoja 502 seurakunnasta. Tutkimukseen tuloksiin liittyi myös muuta materiaalia, esim. valokuvia, kirjeitä, historiikkeja, lehtileikkeitä jne. Koska esitelmän pitäjä oli itse yksi tietojen keräykseen osallistuneista haastattelijoista, hän saattoi esittää ääninauhoja haastattelutilanteista.

Kerätty aineisto on tutkijoiden käytettävissä kirkkohistorian laitoksella Neitsytpolku 1 b, Helsinki. Sukututkija voi sen avulla hyödyntää tutkimustaan, jos kertojana tai kerronnan kohteena on hänen kaipaamansa henkilö tai jos hän haluaa tietoja paikallisesta tapaperinteestä tai jostain paikkakunnan kannalta tärkeästä tapauksesta. Kaikenkaikkiaan esitys antoi monipuolisen kuvan siitä valtavasta tietomäärästä, joka tutkimukseen sisältyy, alkaen henkilötiedoista erään suntion kirppuihin, joita tuvassakävijät yrittivät välttää hyppäämällä suoraan kynnykseltä pöydälle...

Kokouksen muista asioista puheenjohtaja muistutti tutustumisillan-

vietosta 3.3. alkaen klo 18.20 Suomalaisella Klubilla sekä kevään opintomatkasta Ruotsiin. Matkan ohjelma on tässä lehdessä myöhemmin. Toimittaja oli saanut Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjastosta monistetun kappaleen Hätämaan tietäjän unikirjaa (toim. Mikko Haanpää, pain. Oulussa 1916) ja koska muutamat seuran jäsenet halusivat siitä kopion, kokouksessa oli saatavana jäljennöksiä 10 mk kappale. Ne jäsenet, jotka olivat antaneet esipolvi-auluja esipolvi-aulu-julkaisuun, saivat alkuperäiset taulunsa takaisin.

Yhdistyksen vuosikokous oli 10.2. Sihteeri luki vuosikertomuksen vuodelta 1986, rahastonhoitaja esitti tuloslaskelman vuodelta 1986 ja Milja Piepponen luki tilintarkastajien lausunnon. Yhdistys hyväksyi yksimielisesti edelläesitellyt asiat. Tilinpäätös vahvistettiin ja myönnettiin tili- ja vastuuvapaus. Sihteeri luki vielä toimintasuunnitelman vuodelle 1987.

Kokouksessa keskusteltiin myös seuraavista asioista:

Meri Tila, seuran edellinen puheenjohtaja ja perustajajäsen oli päätetty kutsua yhdistyksen kunniajäseneksi ja puheenjohtaja kiitti häntä toiminnastaan yhdistyksen hyväksi.

Esipolvi-aulujen hakemiston laatimiseksi pyydettiin vapaaehtoisia "korttitalkoisiin".

Edelleen muistutettiin laskiaistiistain illanvietosta ja ruotsinmatkasta.

Seuran Ruotsista ostama Vidiolog-katselulaite oli tarkastettu ja koekäytetty ja tästä lähtien seuran jäsenet saavat sitä lainata. Sihteerille voi esittää varauksia.

Kokouksen lopuksi seuran jäsen Viljo Uusinoka kertoi elämästä yläsatakuntalaisessa maalaistalossa omien muistikuviansa sekä myöskin vanhempiensa kertoman perusteella. Esitelmä oli erinomaisen monipuolinen ja mielenkiintoinen alkaen rakennusten kuvauksesta ja piha-piirin rakennelmista sekä pirtin siivouksesta. Muita kuvauskohteita olivat kärja, rakkaat hevoset, työpäivän rytmi, juhlapäivät, ruoka, ruokailuvälineet, vieraat kulkijat, talven puhdetyöt, sauna ja mallassauna, ruotuvaivaiset, tiesyyni, hollikyyti, sairaanhoito, porilaiset bookhollarit, metsä, rautatieyhteys Turku-Tampere 1876 ja niin edelleen. Kuulijalle jäi mieleen kuvaus vakaasta elämänmenosta isossa talossa palkollisineen, elämänmenosta, jota häiritsivät ja muuttivat vain suuret historialliset tapahtumat kuten I maailmansota, jolloin talon parhaat hevoset vietiin Venäjän armeijaan

ja jotkut yhteiskunnalliset muutokset, kuten hollikyytivelvollisuuden lakkaaminen 1883 esimerkiksi.

Hiihtoloman jälkeen laskiaistiistaina 3.3. kello 18.20 alkaen 38 yhdistyksen jäsentä oli kokoontunut Suomalaiselle Klubille, Puutarhakatu 13:een illanviettoon. Illanvieton tarkoituksena oli antaa jäsenille tilaisuus tutustua toisiinsa ja keskustella kaikessa rauhassa, tähänhän ei kokousten aikana ole tilaisuutta.

Hernekeitto ja pannukakku hilloineen pitivät huolta fyysisistä tarpeista (laskiaispunssi taikka muu "lämmike" mukaanlukien), henkisistä pitivät huolen keskustelun lomaan sijoitetut jäsenten esittämät ohjelmanumerot:

Pianisti Annikki Järvinen: avaussoitto ja pianomusiikkia

Orvo Lipponen: avauspuheenvuoro

Sylvi Aalto: Koskenniemen runoja

Marjatta ja Jorma Räsänen: Hämeenpuiston rakennukset ja patsaat;
Jorma Räsänen ottama diasarja Hämeenpuiston rakennuksista ja patsaista nähtiin valkokankaalla ja Marjatta Räsänen selosti niihin liittyvää historiikkaa.

Yhteislaulu

Meri Tila: Arvuuksia Tampereen historiasta. (Merin kokoamat ja esittämät arvuuksukset ovat tämän lehden takasivulla)

Tilaisuus päättyi klo 21.00

o o

Hallituksen kokouksista

Syyskauden viimeinen hallituksen kokous pidettiin Orvo Lipposen kodissa 9.12.1986, kello 18 ja siellä käsiteltiin seuraavia asioita: Kevään 1987 ohjelma oli varmistettu, sihteeri luki sen ja se hyväksyttiin, ks.s.9. Samoin hyväksyttiin varmennettu sukututkimuspäivän ohjelma, ks.s.11. Keskusteltiin Tukholman matkasta, hiihtolomalla tapahtuvasta illanvietosta ja sen tapahtumapaikasta. Suunniteltiin uusien julkaisujen toteuttamista; esipolvi-aula-julkaisun 1.osan tulisi ilmestyä sukututkimuspäiväksi, keskusteltiin alustavasti myös 10-vuotisjuhla-julkaisuun tulevien kuvien keräämisestä ja siitä, millainen julkaisun tulisi olla. Ruotsista tilatusta vidiolog-katselulaitteesta keskusteltiin: tarkemmat lainausohjeet laadittaisiin, kun kone olisi koekäytetty. Puheenjohtaja Meri Tila oli neuvotellut kirjastonjohtaja Tuula Martikaisen kanssa puhelimitse 5.12. mm. mahdollisuudes-

ta käyttää vidiolog-laitetta kirjastossa, mutta kirjaston kanta on periaatteessa kielteinen, silti asiasta täytyy neuvotella vielä sitten kun asia on ajankohtainen. IGI-kortisto, joka on tilattu kirjastoon, ei ollut vielä tullut, mikrofilmien kaksoiskappaleiden hankintaan ei vielä ollut myönnetty määrärahoja. Kirjastoon on tulossa kopioiva katselulaite. Kirjaston tiloja annetaan myös kokouskäyttöön.

Kokouksessa keskusteltiin myös mahdollisuudesta järjestää sukututkimusaiheinen näyttely kirjastotalolle; näyttelyn ajankohta olisi kuitenkin aikaisintaan syksyllä 1987, koska kevään ohjelma on jo täynnä.

Keskusteltiin adressista, jota seuran toimesta voitaisiin myydä jäsenille tai mahdollisesti seuran ulkopuolisillekin. Graafikko Esa Haukkavaara on lupautunut suunnittelemaan seuralle toisen adressin tähän tarkoitukseen. Seuralla on käytössään taiteilija Hannu Paasosen suunnittelema adressi edelleen.

Vuoden 1987 ensimmäinen kokous pidettiin hallituksen uuden jäsenen Seija Jämingin kotona 6.1. Hallitus kokoontui ensimmäistä kertaa uudella kokoonpanolla. Jorma Räsänen esitti Meri Tilan kutsumista yhdistyksen kunniajäseneksi ja ehdotusta kannatettiin yksimielisesti. Sukututkimuspäivän järjestelyt kerrattiin. Ruotsin matkasta on tekeillä yksityiskohtainen ohjelma. Illanvieton tapahtumapaikaksi päätettiin Suomalainen Klubi laskiaistiistaina 3.3. Keskusteltiin myös mahdollisuudesta tehdä laskiaisillanvietosta perinne. Kulttuurilautakunnan neuvottelutilaisuuteen uuden pääkirjaston luentosalissa 28.1.1987 valittiin edustajiksi Orvo Lipponen, Leila Mäkinen ja Jorma Räsänen. Tilaisuudesta tarkemmin sivulla 7. Keskusteltiin kevätkokousasioista ja uusista julkaisuista.

Kevään 2.hallituksen kokous pidettiin 2.2. Jorma Räsäsen kodissa. Todettiin jäsenmäärä 240 henkeä. Vidiolog-lukulaite oli tullut ja se oli koekäytetty ja todettu kaikin puolin kunnossa olevaksi. Keskusteltiin vastuukysymyksistä, käyttöohjeista yms. asioista, jotka yhteisen omaisuuden käytössä saattaisivat muodostua ongelmalliseksi. Kuitenkin todettiin, että ilman kokemusta lainaustoiminnasta ja ilman jäsenten mielipiteiden kuulemista asiaa ei voida päättää, ja se siirrettiin seuraavaan hallituksen kokoukseen. Keskusteltiin uuden adressin mallista ja tulevasta käytöstä. Käsiteltiin vuosiko-

kouksessa esiintulevia asioita, vuosikertomus, tilit, toimintasuunnitelma, ja Meri Tilan kunniajäsenyys, joka julkistetaan vuosikokouksessa. Esipolvi- ja taulukokoelmajulkaisun ilmaiskappaleiden jaostajille, jotka ovat antaneet taulunsa julkaistavaksi, toisin sanoen ovat olleet julkaisun tekijöitä, keskusteltiin ja todettiin, että yhdistyksen tähänastisen käytännön mukaista on antaa ilmaiskappaleet kirjoittajille. Koska tämä julkaisu kuitenkin on hieman muista poikkeava, päätettiin julkaisua jakaa esipolvi- ja taulujen lukumäärän mukaan siten, että 10-29 esipolvi- ja taulua antaneet saavat 1 kirjan, 30-49 taulua antaneet saavat 2 kirjaa, 50-69 taulua antaneet saavat 3 kirjaa. Mikäli kokouksessa esim. 2 kirjaa, hän voi valita molemmat samaa kirjaa tai ottaa toisen esipolvi- ja taulukirjan tai mahdollisesti jonkun muun samanhintaisen julkaisun. Ne henkilöt, jotka ovat antaneet 1-9 esipolvi- ja taulua, voivat myöhempiin julkaisuihin antaa tauluja lisää ja sitten, kun lukumäärä ylittää em. rajat, saada vastaavan määrän ilmaiskappaleita. Näin ei yksikään esipolvi- ja taulu mene "hukkaan" ja toisaalta tällaisiin rajoihin päädyttiin julkaisun kalleuden takia. Ehkäpä tämä järjestelmä voi hiukan innostaa jäseniä laittamaan sukututkimuksiensa tuloksia julkaistavaan muotoon ja siinä toteutuisi taas seuran periaate: edistää sukututkimuksen asiaa.

Koska esipolvi- ja tauluja oli kertynyt jo niin paljon, että voitiin ajatella 3:n osan julkaisemista loppukeväästä, mikäli yhdistyksen varat sallivat, päätettiin hakemisto-osa tehdä kaikille kolmelle osalle yhteinen. Tehtävän laajuuden takia päätettiin jäseniä kuuluttaa apuun kortiston laatimisessa.

Lopuksi keskusteltiin vietetystä sukututkimuspäivästä.

o o

Kulttuuritoimen johtaja Timo Kukkasmäki kutsui kaupungin kulttuuritoimiston puolesta tamperelaisia kulttuuriyhteisöjä neuvottelu- ja tiedotustilaisuuteen uuden pääkirjaston suurenn luentosaliin keskiviikkona 28.1.1987. Tilaisuudessa oli esillä mm. kulttuurilautakunnan avustukset, apurahat ja palkinnot vuodelle 1987 sekä tilatarvekartoitus silmälläpitäen vanhan kirjaston käyttöönottoa. Koska TSS:n vastaus toimitila kyselyyn valaisee seuran nykyistä tilannetta sekä myös todellista tarvetta, sihteeri Leila Mäkisen laatima vastaus julkaistaan ohessa.

" Nykyiset kokoontumistilat ovat noin 100 m², Tammelan koululla vanhassa koulun osassa Ilmarinkatu 17. Luokkana on vanhan koulun auditorio. Tila on yhdistyksemme käyttöön liian pieni ja hankala. Kolmas kerros ja auditorion porrastus haittaavat etenkin vanhempien jäsentemme osallistumista kokouksiin. Yhdistyksemme tarvitsee noin sadan henkilön kokoontumistilan. Jäsenmäärä kasvaa jatkuvasti. Noin 150-200 m² lienee sopiva tila. Lisäk-

si tarvitaan ehdottomasti kaappitilaa, koska yhdistyksen arkisto ja omistama kirjallisuus sekä julkaisut ovat arkistoituna yksityisiin koteihin. Kaapin tulisi olla todella iso, esim. kunnan seinäkaappi, pieni lokero ei riitä. Yhdistys toivoo tilat vanhasta kirjastotalosta. näitä tiloja yhdistyksemme käyttäisi keväisin ja syksyisin kokouksiinsa parittomien viikkojen tiistai-iltaisoin klo 18.00-19.30. Kaappitilat toivoisimme saavamme läheltä kokoustilaa, jotta yhdistyksemme omistama sukututkimusmateriaali olisi jäsenten käytettävissä.

Yhdistyksen jäsenmäärä on tällä hetkellä 239 henkilöä ja kokouksiin osallistuu noin 50-70 henkilöä. Jäsenmäärän kasvaessa kokouksiin osallistujien määrä lisääntyy. Sukututkijathan ovat aktiivista väkeä. Jäsenet ovat suurimmalta osalta Tampereelta, ja jonkin verran ympäristöstäkin. Siksi olisi hyvä saada kokoontumistilat vanhalta kirjastotalolta, koska se on niin keskeisellä paikalla.

Yhdistys julkaisee neljä numeroa Orpana-lehteä vuodessa, Vuosikirjan vuosittain ja myös muita erillisjulkaisuja. Viimeksi ovat ilmestyneet esipolvi-aulujen luettelot jäsenten omista tutkimuksista. Tämäkin julkaisu on kahtena niteenä ja tätä julkaisusarjaa tullaan jatkamaan. Yhdistys pyrkii pitämään saatavilla julkaisuistaan kaikki vanhat numerot, joten varastossa on valtava määrä myymätöntä materiaalia. Toisaalta julkaisujen tulisi olla helposti saatavilla jäsenten ostettavaksi, ja olisi hyvä, jotta kestopilauksia postitse hoitava julkaisujen myyjä saisi julkaisut sellaiseen paikkaan järjestetyksi, että ne olisi helppo hakea.

Sihteerillä on kotonaan yhdistyksen arkisto - 13 mappia tällä hetkellä ja arkistohan kasvaa koko ajan. Lisäksi sihteerillä on kotonaan yhdistyksen omistama kirjallisuus, joka on jäsenten lainattavissa. Kirjastossa on sukukirjoja, sukututkimuksen oppaita ja eri paikallisten sukuseurojen lehtiä. Jotta lainaus jäsenille olisi yksinkertaisempaa ja kirjallisuus jäsenten jatkuvassa käytössä, olisi sen oltava helpommin saatavissa.

Yhdistys katsookin siten ehdottomasti tarvitsevansa kunnolliset kaappitilat kokoustilojen yhteydestä."

o o o

*Houhijärven kirkko, Ollarin, Kökön, Pentin ja Paavolan hautakarni
rak.v.1815 - Kuvan antoi Raimo Vasara*

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA r.y.

Puheenjohtaja Orvo Lipponen, Tuomiokirkonkatu 25 B 39, 33100 Tampere, puh. 931-20 768.
Sihteeri Leila Mäkinen, Lemminkäisenkatu 6 A 17, 33540 Tampere, puh. 931-554 339 iltaisin.

KOKOUSKUTSUT SEURAN JÄSENILLE

KEVÄTKAUDEN 1987 OHJELMA:

Yhdistyksen kokoukset pidetään Tammelan koululla Ilmarinkatu 17, Tampere. Kokoustilana on vanhan koulun 3. kerroksen auditorio. Kokoukset ovat parittomilla viikoilla tiistaisin kello 18.00-19.30. Sukututkimuspäivä on lauantaina.

<u>Viikko</u>	<u>Päivä</u>	<u>Esitelmäitsijä ja aihe</u>
3	la 17.01.87	Sukututkimuspäivä Sampolassa. Ohjelma erillisenä.
5	ti 27.01.87	Olavi Kallioniemi: Kirkollinen kansanperinne sukututkimuksen apuna.
7	ti 10.02.87	Vuosis kokous. Yhdistyksen sääntöjen 15 §: 1) Vuosikertomus, tilit ja tilintarkastajien lausunto. 2) Tilinpäätöksen vahvistaminen sekä tili- ja vastuuvapauden myöntäminen. 3) Muut asiat. Viljo Uusinoka: Elämää Ylä-Satakuntalaisessa maalaistalossa viime vuosisadanvaihteeseen molemmin puolin. Helmikuun lopulla järjestetään tutustumisillanvietto. Paikka ja aika ilmoitetaan myöhemmin. Ilmoittautuminen sihteerille.
11	ti 10.03.87	FM Olavi Anttila: Kangasalan paikallishistoriasta.
13	ti 24.03.87	FT Pertti Haapala: Historiallinen elämänekertatutkimus.
15	ti 07.04.87	FM Pirjo Markkola: Maaseudun naisen elämänskaari 1800-luvulla.
17	ti 21.04.87	FM Marko Nenonen: Noidat ja noitaoikeudenkäynnit 1500- ja 1600-luvuilla.
17	pe 24.-su 26.04.87	Keväinen opintomatka Ruotsiin.

Mahdollisista ohjelman muutoksista ilmoitetaan edellisessä kokouksessa. Ohjelman voi myös tarkistaa Aamulehden muistilistasta kokouspäivänä.

Yhdistyksen jäsenmaksu on 30,- mk vuodessa. Siihen eivät sisälly yhdistyksen julkaisut.

Yhdistys julkaisee neljä numeroa Orpana-lehteä vuodessa. Vuosittain ilmestyy Vuosikirja, jossa on julkaistu kokouksesitelmät. Julkaisujen toimittaja on Briitta Kekki, Vallerinkatu 13-15 A 2, 33270 Tampere, puh. 931-445 660. Julkaisujen myyntiä hoitaa Milja Piepponen, Aleksanterinkatu 35 B 5, 33100 Tampere, puh. 931-32 768.

Hyvä jäsen!

Kevään 1987 ohjelma on pyritty saamaan monipuoliseksi ja siitä löytynee varmasti jokaiselle jotakin.

Sukututkimuspäivälle 17.01.1987 Sampolaan saamme vieraita muualtakin Suomesta mm. Turusta. Päivä on avointen ovien päivä kaikille sukututkimuksesta kiinnostuneille ja samalla eräänlainen sukututkimuksen PR-tilaisuus. Päivän yhteyteen järjestettävään näyttelyyn voi jokainen tuoda esille omaa sukututkimusmateriaaliaan.

Helmikuussa järjestetään jäsenten pyynnöstä tutustumisillanvietto, jonka ohjelma on vapaamuotoinen. Paikka ja aika eivät vielä ole selvillä, mutta asiasta ilmoitetaan tarkemmin kokouksissa. Sihteerille voi ilmoittautua.

Tukholmaan lähdenne kevätretkelle ja samalla opintomatalle 24.-26.04.87. Jos haluat mukaan, ilmoittaudu sihteerille henkilökohtaisesti 15.03.87 mennessä joko sukututkimuspäivällä tai kokouksissa. Matkalle mahtuu mukaan 50 osallistujaa. Ilmoittautumisen yhteydessä saa tarkemman ohjelman ja ilmoittautumismaksua varten kuitenkin. Matkalle lähdetään omalla bussilla Tampereelta. Laivareitti on Naantali-Kapellskär-Naantali. Tukholmassa käydään Valtionarkistossa, Sota-arkistossa ja Genealogiska föreningens toimistossa sekä museossa.

Yhdistys julkaisee sukututkimuspäiväksi ensimmäisen osan jäsentensä esipolvitauluista koottua kirjaa. Esipolvitauluja voi edelleen toimittaa Briitta Kekille ja Jorma Räsäselle. Kirjatilauksia ottaa vastaan Milja Piepponen.

Kevääksi saamme yhdistykselle oman Vidiolog-koneen mikrofilmien lukua varten. Konetta voivat jäsenet lainata kotiin.

Yhdistyksen omistamien lehtien ja kirjojen lainausta hoitaa sihteeri. Luettelo lehdistä ja kirjoista tullaan julkaisemaan kevään kuluessa.

Jorma Räsänen pitää jälleen keväällä sukututkimuksen peruskurssin uudella kirjastotalolla. Tarkemmat tiedot kurssista löytyvät Tampereen työväenopiston ohjelmasta.

Vuoden 1987 alusta yhdistyksen hallituksen jäseninä ovat Orvo Lipponen (pj), Leila Mäkinen (siht.), Rakel Kivimaa, Seija Jäminki, Jorma Räsänen ja Matti Koittola.

Osoitteenmuutokset pyydetään toimittamaan sihteerille. Jäsenkirjeet tulevat varmasti perille vain silloin, kun sihteerillä on oikea osoite tiedossa.

Muistathan merkitä jäsenmaksukuittiin nimesi!

Antoisaa kevättä sukututkimuksen parissa toivottaa

Tampereen seudun sukututkimusseura r.y.:n hallitus

TAMPEREEN SEUDUN SUKUTUTKIMUSSEURA r.y.

puh.joht. Orvo Lipponen
 Tuomiokirkonkatu 25 B 39
 33100 Tampere
 puh. 931-20 768

siht. Leila Mäkinen
 Lemminkäisenkatu 6 A 17
 33540 Tampere
 puh. 931- 554 339 ilt.

SUKUTUTKIMUSPÄIVÄ TAMPEREELLA LAUANTAINA 17.01.1987

Tampereen seudun sukututkimusseura r.y. toivottaa jälle-
 leen kaikki uudet ja vanhat sukututkimuksesta kiinnos-
 tuneet ystävänsä viettämään kanssaan sukututkimuspäivää
 Tampereelle lauantaina 17.01.1987.

Tilaisuus järjestetään Sampolan koululla os. Sammonkatu
 2, Tampere. Kokoustilana on Sampolan juhlasali, joten
 tilaa on meillä nyt enemmän kuin viime vuonna.

Sampolaan pääsee bussilla numero 25, joka kulkee Pyyni-
 kintorilta Sammonkadulle.

Tilaisuuteen ei ole osallistumismaksua eikä ilmoittautu-
 mista ennakoon.

OHJELMA:

- kello 11.00 Ilmoittautuminen
 Sukututkimusaiheiseen näyttelyyn tutustuminen
 Julkaisujen myynti. Myös muut seurat ja yksi-
 tyiset henkilöt voivat tulla julkaisujaan myyn-
 tiin.
- kello 11.45 Tervehdyssanat lausuu puheenjohtaja Orvo Lip-
 ponen Tampereen seudun sukututkimusseurasta.
- Kaupungin tervehdyksen tuo museotoimen johtaja
 Martti Helin.
- kello 12.15 Fil.lis. Jouko Jaakkola: Köyhät historian
 tutkimuskohteena.
- kello 13.15 FM Heljä Pulli: Karjalaisten sukujen tutkimi-
 sesta.
- kello 14.15 Kahvitauko Sampolan ruokasalissa.
- kello 15.00 Dosentti Kari Senius: Perintötekijät ja ympä-
 ristötekijöiden vaikutus periytyviin sairauk-
 siin.
- kello 16.00 Päätös.

Tilaisuuden juontaa toimittaja Kaarlo Haapanen.

Tervetuloa kaikki joukolla mukaan

toivottaa lämpimin terveisin
 Tampereen seudun sukututkimusseura
 r.y.:n hallitus

Jorma Räsänen

Päätössanat Tampereen sukututkimuspäivänä

17.1.1987

Hyvät Ystävät

Kun uuden vuoden tammikuu on ehtinyt yli puolen välin, on pakko todeta, että kaikki suuret vuotuiset tapahtumat, joulukuusi ja loppiainen ovat jääneet taas kerran taaksepäin. Tampereen sukututkijoiden mielestä näitä yhteisiä suuria juhlia lähellä on se päivä, jota nyt jo kuudetta kertaa vietettiin, tänään täällä Sampolassa, tänään, tammikuun puoleenväliin sattuvana lauantaina. Eihän meidän yhdistyksemme kovin suuri ole eikä edes kovin huomattava ikävuosiltaankaan. Kuitenkin eletyt 7 ja 1/2 toiminnan vuotta ja tämän hetken jäsenmäärä, hiukan yli 200, antavat ymmärtää, että yhteinen harrastus on koonnut yhteen ihmisiä, jotka asettavat harrastuksensa omassa elämässään hyvin korkealle sijalle. Tämä tammikuun puolenvälin sukututkimuspäivä on hyvä osoitus siitä, että täällä ja muualla sukututkimus kiehtoo naisia ja miehiä, olivatpa he minäikäisiä tahansa.

Etsimättä tulee mieleen eräs yrjö Jylhän pieni runo. Yrjö Jylhällä oli useita lyhyitä runoja. Mutta vaikka ne ovat pieniä ja lyhyitä niihin sisältyy suuri määrä viisautta ja hyviä ajatuksia. Tällainen pieni runomuotoinen kirjoitelma on nimeltään "Näköpiiri" ja se kuuluu näin:

"Kun laaksosta kunnaille kuljen
näköpiirini aavaksi aukee
kun levähdän, silmäni suljen
yhä kauemmas nään, näköpiirin taa.

kun kerran viimeisen suljen
nämä silmäni unista maan,
yhä ylemmäs silloinko kuljen,
yhä kauemmas nähdäkö saan."

Sukututkija liikkuu aluksi ikäänkuin laaksomaisissa maisemissa, tasaisen elämänmenon kiihkeässä rytmissä. Vain joskus löytyy ihmiselle kohokohtia elämän juoksun varrella. Sukututkijalle tällaisia kohokohtia ovat hetket, jolloin hän löytää suuresta lähteitten joukosta pieniä yksityiskohtia, jotka liittyvät läheisesti hänen sukunsa henkilöihin. Tämä on sitä kunnaille nousemista, joka avartaa hänen näköpiiriänsä, ymmärtämään niiden hänelle läheisten ja rakkaitten ihmisten elämää, iloja ja suruja, jotka ovat eläneet kenties jo vuosisatoja sitten.

Taikka, kun sukututkija monen vuoden uurastuksen jälkeen havaitsee oppineensa paljon uutta, paljon sellaista, josta ei harrastuksen alussa osannut aavistaa, sellaista, joka osoittaa hänelle tavan tehdä tutkimuksen tulokset entistä havainnollisemmiksi nykyajan ihmisen lukea ja ymmärtää menneiden vuosisatojen jokapäiväistä uurastusta paremman huomisen hyväksi. Tällainen havainnointi on myös kunnaalle kulkemista, näköpiirin avartamista. - On ymmärrettävä menneisyyttä oikein ja syvällisesti, jotta paremmin tajuaa tämän päivän elämistä.

Seuran puolesta minulla on ilo kiittää kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat olleet auttamassa tämän päivän onnistumista. Valmisteleminen vaatii paljon suunnittelua ja työtä.

Haluan kiittää esitelmäitsijöitä mielenkiintoisista esitelmistä. Niitä oli mieluisa kuunnella, varsinkin kun ne esitettiin mukaansa tempaavalla tavalla. Kiitos myös luvasta saada painattaa esitelmät seuran vuosikirjaan, joka ilmestyy helmikuun kuluessa. Näin menettellen hyöty kuulijoille on moninkertainen ja nekin, jotka eivät olleet täällä nyt mukana, voivat ne lukea. Ajatellaanpa vain vielä tulevien vuosien sukututkijoita, heilläkin on mahdollisuus tutustua vuosikirjan avulla täällä esitettyyn aineistoon.

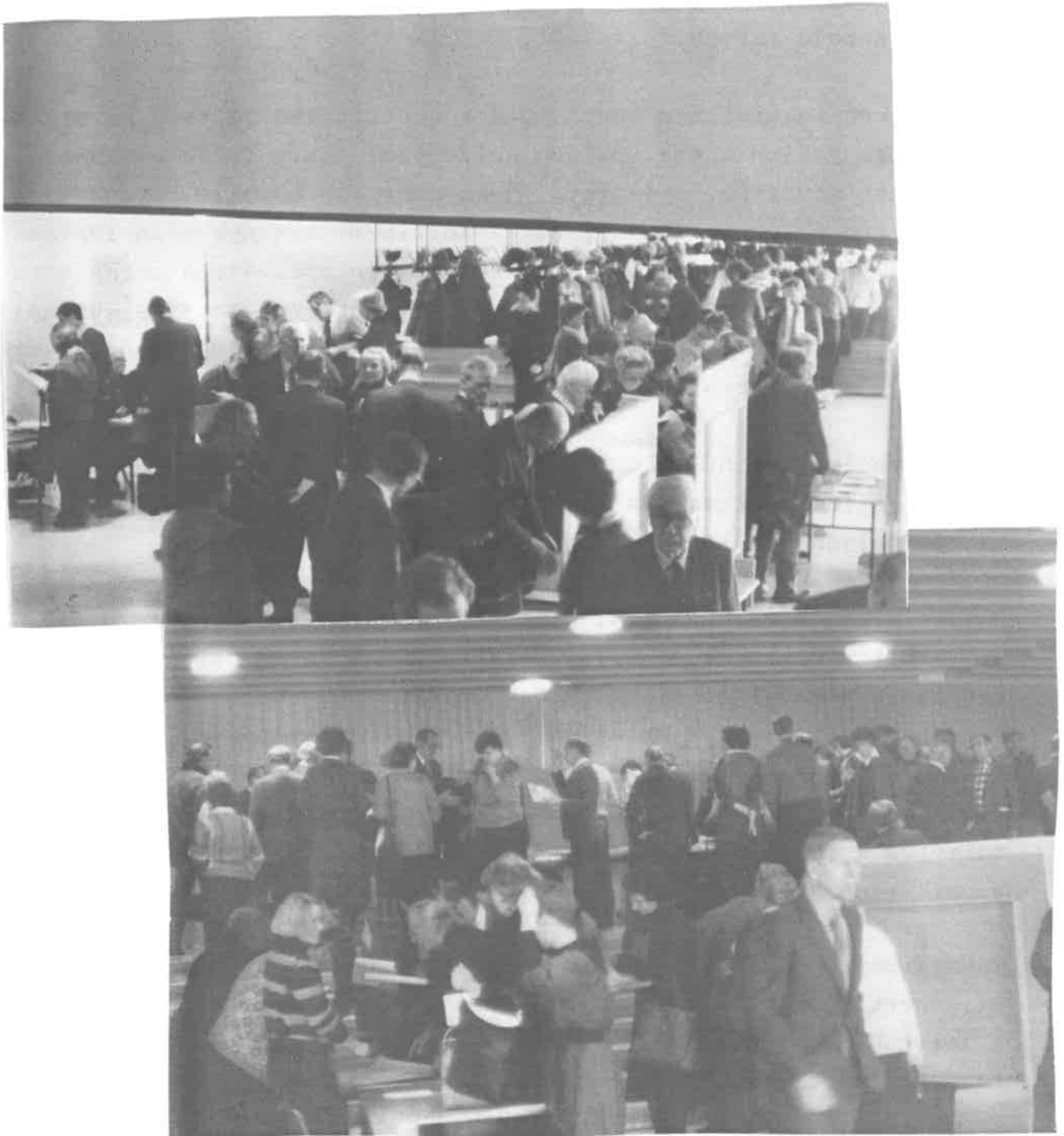
Tavallisesti on lämmin kiitos esitetty myös Tampereen kaupungille. Niin nytkin. Seuran tarkoituksena on luoda kaupungin asukkaille tilaisuuksia hienoon harrastukseen ja lämminhenkisiin kokouksiin. Kaupunki on tukemalla seuran toimintaa osoittanut tunnustavansa tämän toiminnan yhtä tärkeäksi kuin muutkin harrastustoiminnat kaupungissa. Tästä sydämellinen kiitoksemme.

Lopuksi kuitenkin paras kiitos teille kaikille, jotka olette tä-

nään olleet mukana. Olittepa tamperelaisia tai mistä päin hyvänsä teidän läsnäolonne tuottaa mielihyvää ja on toiminnan perusedellytys. Kun te vieraamme järjestätte juhlatilaisuuksia omilla paikkakunnillanne, muistatthan ilmoittaa meillekin. Tulemme mielellämme mukaan.

Kun vuoden kuluttua pidämme jälleen sukututkimuspäivän Tampereella, toivomme tapaavamme teidät kaikki uudelleen.

Kiitos.

Sukututkimuspäivän osanottajia Särkylässä.- Kuvat Pasi Kuusiluoma

Briitta Kekki

Sukututkimuspäivä 17.1.- kuvia ja ajatuksia

Sampolan koululle ,Sammonkatu 2 Tampere, oli klo 11:stä lähtien kokoontunut 227 osanottajaa. Tilaisuus alkoi ilmoittautumisella ja sukututkimusnäyttelyyn tutustumalla.

Seuran puheenjohtaja Orvo Lipponen (alla) loi avauspuheessaan näkymiä TSS:n toimintoihin ja myös sukututkimuksen tämänhetkiseen tilanteeseen yleisellä tasolla.

Salin koristelusta katajin ja kukkasin olivat huolehtineet seuran jäsenet Sirkku ja Matti Koittola ja niinpä tilaisuutta ruvettiinkin ennenpitkää nimittämään katajaisen kansan juhlapäiväksi.

Tampereen kaupungin tervehdyksen esitti museotoimenjohtaja Martti Helin ja hän johti kuulijoiden ajatukset naapurimaahamme Ruotsiin, jossa hänellä oli ollut tilaisuus tutustua joihinkin tutkimussuuntiin. Periaatetta,

joka voitaisiin ilmaista vaikkapa sanonnalla "tutki sijoillasi", on noudatettu varsinkin tutkittaessa Växsjön lasitehtaan työntekijöitä ja miljöötä. Periaatteena tämä tarkoittaa sitä, että tutkitaan sen paikkakunnan historiaa ja ihmisiä, jossa kulloinkin asutaan. Hän oli tutustunut myös näyttelyyn "Ihmiset kivien takana" (Människorna bakom stenarna); näyttely kertoi hautakivistä ja niistä ihmis-kohtaloista, jotka kätkeytyivät kivien taa. Hautausmaita voi tutkia "sijoillaan" ja tutkijan kannattaa tutustua paikkakunnan museoon ja sen tarjoaminn apukeinoihin selvittäessään hautakivien kertomaa.

Hautausmaiden säilyttäminen vaatii kuitenkin suuria taloudellisia uhrauksia toisin kuin kirjat ja valokuvat, joten hautausmaita uudistetaan nykyään nopeammin kuin ennen.

Helin kertoi vielä joistakin seurakunnista, joiden kirkonkirjat ovat tietokonella ja näistä saa tietoja puhelimitse, kunhan vain itsellä on tarvittavat välineet.

Tilaisuuden juontajana oli seuran jäsen kirjailija Kaarlo Haapanen - allaolevassa kuvassa juttutuokiolla juontaja ja Martti Helin.

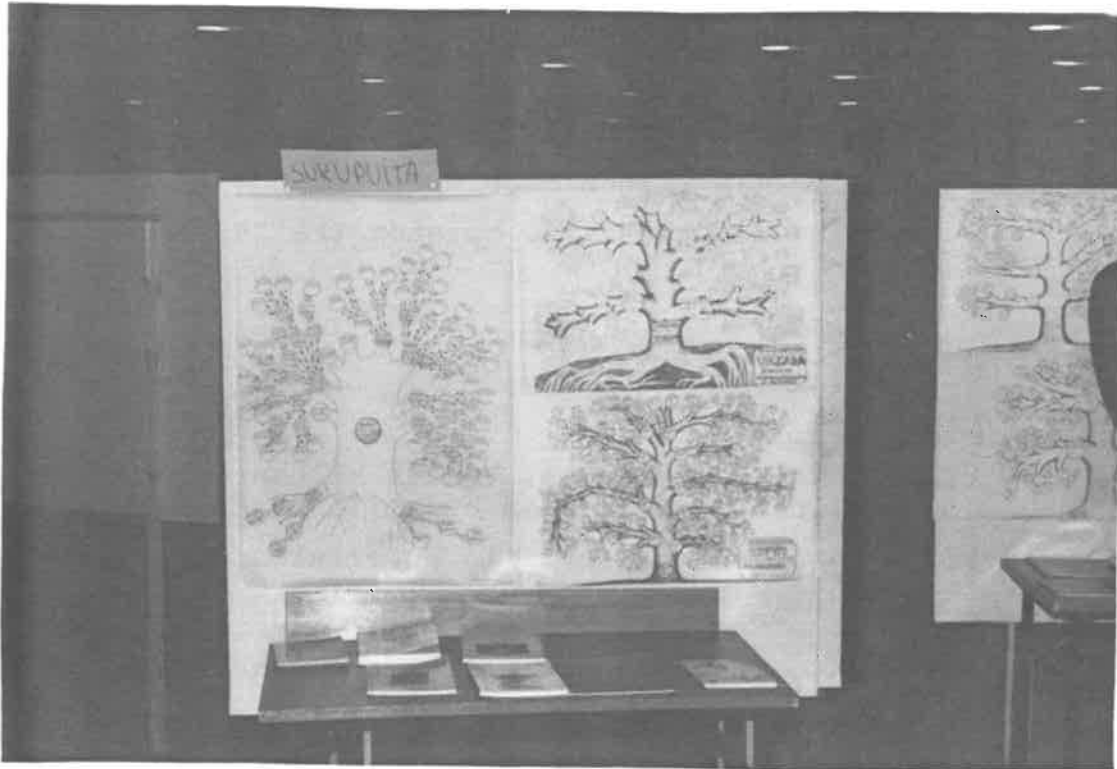
Katajaisen kansan kohtaloita selvitteli fil.lis. Jouko Jaakkola kertoessaan köyhistä historian tutkimuskohteena.

Heljä Pullin esitelmästä kävivät ilmi itärajan vaihtelut ja kansankärsimykset monien sotien kuluessa; karjalaisia sukuja tutkiessaan sukututkija välttää turhaa työtä tutustuessaan Heljä Pullin esitelmään, joka onneksi julkaistaan vuosikirjassa.

Kahvitauon aikana osanottajilla oli tilaisuus uusia vanhoja tuttavuuksia ja solmia uusia, sekä saada kenties vaikutteita omia sukututkimuksia varten näytellystä. Seuraavalla sivulla on kuvia sukutauluista ja sukukirjoista sekä Mouhijärven kirkon pienoismalli, jonka on rakentanut Raimo Vasara.

Tilaisuuden viimeinen esitelmä käsitteli perintötekijöitä ja ympäristötekijöiden vaikutusta periytyviin sairauksiin; dosentti Kari Geniuksen esitelmästä sukututkijat saivat joitakin viitteitä siitä, mitkä taudit ovat selvästi periytyvämpiä kuin toiset.

Tilaisuuden lopuksi seuramme varapuheenjohtaja Jorma Räsänen kiitti osanottajia; hänen päätössanansa ovat edellä.

Sukupuita ja sukukirjoja.- Kuva Pasi Kuusiluoma, samoin kuin kuvat sivuilla 15 ja 16.

*Mouhijärven kirkko, rakennusryhtiä v:n 1878 asussa.
Pienoismallin on rakentanut ja kuvan antanut Raimo Vasara.*

Tukholman retken ohjelma

TSS:n kevätretki ja opintomatka 24.-26.4.1987

Perjantai 24.4.1987

- klo 18.00 Lähtö Tampereelta, Vanhan kirkon edestä Keskustori-
lta länsilinjoiden bussilla Naantaliin.
- klo 22.00 Lähtö naantalista m.s. Turellalla Kapellskäriin

Lauantai 25.4.

- klo 7.30 Lähtö "omalla" bussilla Kapellskäristä
- klo 9.30 Saapuminen Tukholmaan
- klo 9.30-11.30 Opastettu tutustuminen Valtionarkistoon,
Riksarkivet, katuosoite: Fyrverkarbacken 13-17, Ma-
riebergin kaupunginosa; postiosoite: Box 34104,
100 26 Stockholm. (ks. kartassa no 1)
- klo 11.30-12.00 Matka bussilla VA:sta Sota-arkistoon
- klo 12.00-14.00 Opastettu tutustuminen sota-arkistoon,
Krigsarkivet, katuosoite: Banersgatan 64, Östermal-
min kaupunginosassa (ks. kartassa kohde no 2)
- klo 14.00-14.30 Matka bussilla Sota-arkistosta lounasravintolaan
- klo 14.30-15.30 Lounas
- klo 15.30-16.00 Matka bussilla Ruotsin sukututkimusseuraan
- klo 16.00-18.00 Opastettu tutustuminen ruotsin sukututkimus-
seuraan, Genealogiska Föreningen, katuosoite: Arkiv-
gatan 3, Riddarholmin kaupunginosa; postiosoite:
Box 2029, 103 11 Stockholm (ks. kartassa kohde no 3)
- klo 18.00-20.00 Paluumatka bussilla Tukholmasta Kapellskäriin
- klo 21.00 Lähtö Kapellskäristä m.s. Diana II:lla Naantaliin

Sunnuntai 26.4.

- klo 7.00 Saapuminen Naantaliin
- klo 7.30-9.30 Matka bussilla Naantalista Tampereelle

Matkan hinta on 500 mk henkilöltä. Siihen sisältyvät bussi- ja laiva-
liput hyttipaikkoineen (2 hengen kansiyhtit), aamiaiset laivalla sekä
mennessä että tullessa ja opastukset kohteissa. Laivalla seurueemme
käytössä on kabinetti.
Ruokailua varten Tukholmassa on syytä varata 50-60 kruunua, se ei si-
sälly matkan hintaan.

Tervetuloa mukaan ja hyvää matkaa!

Institutet

47

Kariberg

Karibergsgården

42

Fridhemsplan

62

Pontonsjerparken

62

62

62

62

62

62

62

62

62

62

RIDDARFJÄRDEN

STADEN MELLAN
PROARNA
Svea stads kartor

45 Slussen

S A L T

Yhdistysuutisia

Vuoden 1987 valtakunnalliset sukututkimuspäivät

Valtakunnalliset sukututkimuspäivät, järjestyksessä kymmenennet suomenkieliset, pidetään Hyvinkäällä, Hotelli Rantasipin suojissa maaliskuun 28 ja 29 päivinä 1987. Esielmien aiheista voidaan mainita seuraavat: Entisajan asukkaita Hyvinkäällä oikeustapausten valossa, Edesmenneitten sukututkijain aineistot ja niiden käyttäminen sukututkimuksessa, Elämäkerran kirjoittaminen, Vuoden 1918 sodan punaisten arkistot sukututkimuksen lähteinä, Nykynäkömät tietokoneen käytöstä sukututkimuksessa.

Ilmoittautumiset osoitteella Kansainvälinen opintokeskus, 17300 Vääksy, mistä myös tietoja antaa toiminnanjohtaja Taisto Suontausta, puh. (918) 661 270. Tiedusteluihin vastaa myös Suomen Sukututkimusseuran toimisto.

Genos 4/1987

Sukuviestin kevätpäivän ohjelma

Kevätpäivää vietetään sunnuntaina 12.4.1987 Ostrombotnian juhlasalissa Helsingissä, Museokatu 10 (vastapäätä kansallismuseota).

klo

- 10.15— Ilmoittautuminen
- 10.45 Sen yhteydessä peritään myös osallistumiskustannukset niiltä, jotka eivät ole sitä suorittaneet etukäteen. Osallistumismaksu on mk 115,— sisältäen tilavuokrat, päiväkahvin suolapaloineen sekä vaaterahan.
- 10.50 Päivän avaus: Rovasti Mauri Tiilikainen
- 11.00 Asiantuntijat: Fil. kand. Pirjo Mikkonen ja Sirkka Paikkala vastaavat osanottajien ja Sukuviestin lukijain etukäteen lähettämiin nimistökytymyksiin.
- 12.15 Tauko, jonka aikana nautitaan kahvia ja ravintolan seisovasta pöydästä noudettava suolapala. Erillisestä baarista voi noutaa myös virvokkeita.
- 12.45 Maakunta-arkiston johtaja, FM Raimo Viikki kertoo meille sukututkimuksen "karikoista", — asiantuntijat vastaavat myös tämän aiheen osalta etukäteen lähetettyihin kysymyksiin.

14.15 Päätössanat

14.30 Sukuyhteisöjen tuki SYT ry:n kevätkokous

Kevätpäivän juontaa päätoimittaja Juha Nevalainen.

Kevätpäivän osanottajien kesken arvotaan seuraavat palkinnot:

30 Kalevala-korua

30 kirjapalkintoa

Päivien osallistumiskustannukset mk 115,— pyydämme ystävällisesti suorittamaan seuraaville Sukuviestin tileille:

SYP Espoo-Tapiola 229038-2148

KOP Hki Ruoholahti 126310-41788

Pst 1742 83-3

Sukuviesti 1/1897

Kirsti Peuramo

Muutamia tietoja Kuhmon PIIRAISISTA ja Nurmeksen PIIROSISTA

Kirjoitus on koottu esitelmistä, jotka Kirsti Peuramo on pitänyt Piiraisten sukujuhlla v.1982 Kuhmossa ja v.1984 sukkokouksessa Tikkurilan srk-keskuksessa sekä Eskil Piiran sukuseuran kokouksessa 13.9.1986 Paavalin srk:n seurakuntakodissa Helsingissä. Esitelmät hän on laatinut omien ja sisarensa Marjatta Linnaharjan tutkimusten pohjalta. He ovat ystävällisesti suostuneet kirjoituksen julkaisemiseen Orpanassa.

Sukututkimus on kautta aikojen ollut kiinnostuksen kohteena. Esimerkkinä mainitsen, että jo Raamatusta löytyy tietoja Jeesuksen polveutumisesta. Matteuksen evankeliumin I:ssä luvussa (jakeet 1-17) esitetään 42 sukupolvea ja Luukkaan evankeliumin III:ssa luvussa (jakeet 23-38) on sukupolvia vieläkin enemmän.

Näin pitkää polveutumisen luetteloa eivät monet voi Suomessa esittää. "Tavallisetkin" suvut voivat avioliittojen kautta johdtaa juurensa aatelissukuihin, jotka ovat tutkitut jo ajat sitten. Mikäli onni suosii ja sukuun ilmestyy sopiva aatelinen henkilö, voi nopeasti päästä kuningassukuihin, joista löytyy tietoja valmiina. Näin voi saada sukutauluihinsa arvokkaita esivanhempia aina 700-800-luvuilta ja vieläkin kauempaa.

Kaukaisimmat esivanhemmat Piiraisten suvusta löytyvät Sotkamon rippikirjoista vuosilta 1683-1698¹⁾. He ovat Esko (Eskel) Piira ja Marketta (Margeta) Parkitar Sotkamon pitäjän Lammasperän kylän Kiekinjärveltä Kiekinniemellä.

Tietolähteinä on käytetty Sotkamon ja Kuhmoniemen rippikirjoja sekä Historiankirjoja. Kirkonkirjoissa on aukkoja, joita on täydennetty henki- ja tuomiokirjojen tiedoilla.

Esko Piira raivasi vuosina 1649-1651 uudistilansa Kiekinjärvelle. Hän anoi Paltamon ja Sotkamon pitäjien käräjillä 25.-27. kesäkuuta v.1651 "--- laillista omistuskirjettä tilaan, jonka hän oli raivannut metsästä ja maista Lammasperän kylässä 2 vuotta aikaisemmin ja että hän lisäksi kyseiselle tilalle voisi anoa

jonkun vuoden verovapauden; niinpä hänelle vahvistettiin omistusoikeus yllämainittuun tilaan, mutta vapaavuosina hänen tuli hakea Hänen Kreivillisen Armonsa hopmanilta tai kamreerilta---"2).

Valtionarkistossa on vanha Kajaanin läänin asutuskartta v:lta 1650³⁾. Siinä on Kiekijärven rannalle merkitty yksi tila, todenn. Esko Piiran uudistila. Maakirjassa Kajaanin pitäjän henkilöluettelossa v.1653 löytyy hänen nimensä⁴⁾.

Merkintä v.1655 Kajaanin talvimarkkinoiden tulliluettelossa, varmistaa, että hän oli päässyt elämisen alkuun uudella tilallaan Kiekinjärvellä. Hän tullasi yhden tynnyrin ruista helmikuun alussa⁵⁾.

Henkikirjassa v.1675 on Esko Piiran kohdalla mainittu 1 rakuuna⁶⁾ ja Pohjanmaan ruodutus- ja väenottoluettelossa v.1678 on Sotkamon pitäjän Lammasperän kylän 21. ruodun ruotumestarina 1/8 manttaalilla Matti Piira ja lisäksi ovat mainitut veljet Esko ja Tapani⁷⁾.

Näiltä ajoilta oli peräisin Piiraisten vanha aitta vuodelta 1667 Kiekinniemellä. Siitä kertoo Samuli Paulaharju kirjassaan: "Kainuun mailta", (kuva)⁸⁾. Se oli jäljellä vielä melko myöhään viime vuosikymmenillä ja oli luvattu museoon. Valitettavasti se hävitettiin, koska museo ei ollut toiminut tarpeeksi ripeästi. Kirjassa kerrotaan enemmänkin rikkaiden Kiekinniemen Piiraisten oloista ja elämästä, halmeen viljelyksestä ja suurperheestä. He olivat kaskikauden eräs suurviljelijäsuku Kuhmossa ja Kainuussa.

Edellä kerrotuilla kesäkäräjillä v.1651 on esillä testamenttijuttu, jossa Matti Kettunen teki kanteen Esko Piiraa vastaan joidenkin tavaroiden takia, jotka Kettusen äiti oli tuonut mukanaan mennessään naimisiin mainitun Eskon isäpuolen Hannu Siiran kanssa Kekkilässä. Jutussa esiintyy muitakin nimiä ja perintöasioita. Mainitaan myös Hannu Siiran poika ja tytär, jotka ovat käymässä Savossa.

Tutustuminen tarkemmin käräjäjuttuun voi antaa lisätietoja Esko Piirasta ja hänen perhesuhteistaan. Hän kuoli v.1696 tammi-kuussa. Vuosiluvun voi tulkita toisinkin, koska se on epäselvä.

Hänen vaimonsa Marketta (Margeta) Parkitar eli leskenä v.1698. Heillä oli seuraavat 6 poikaa: Matti (Mattz), Paavo (Påhl), Esko (Eskel), Tapani (Staffan), Heikki (Henrik) ja Juuso (Josef). Pojat ja heidän perheensä löytyvät Sotkamon rippikirjoista.

Jorma Keräsen kirjassa: "Kainuun asuttaminen"⁹⁾, liitteessä I esitetään sukujen sijoittuminen ja alkuperä 1570-luvulla. Suku Piirainen on saapunut Kainuuseen ennen vuotta 1558 ja tavataan ensiksi Ristijärvellä (1). Samoihin aikoihin on Piiraisia eniten Pien-Savossa Tavisalmella (5). Pien-Savo oli lähempänä Kainuuta, jolla näihin aikoihin tarkoitettiin nykyistä laajempaa aluetta Pohjois-Pohjanmaata. Keräsen mukaan Piiraisen suku on savolaista alkuperää.

Hän on tutkinut Kuhmon asukkaat vuodelta 1650 kylittäin sekä talonniemet mainitusta vuodesta aina 1900-luvun alkuun (sivu 244). Kuhmossa on 23:s talonpoika Lammasperän kylän uudisasukas Kiekinjärvellä. Hän on Esko Piira, joka raivasi sinne tilansa, jonka nimi on vaihdellut. Ensin oli nimenä Kiekinjärvi, sitten Piirala ja viimeksi Kiekinniemi.

Kirjassa kerrotaan, että Kainuussa oli 1600-luvulla harvoja suurperheitä. Mutta vuosisadan alkupuolella oli Kuhmossa yksi samalla tilalla asuva "jopa viiden ylimääräisen perheen suurperhe". Sivun 200 alaviitteen 223 tiedoista selviää, että tämä on Piiran perhe¹⁰⁾:

"1/8 Matz Pijra, H. Carin, B. Pål,
H. Carin, B. Staffan, H. Margeta,
B. Eskel, död Enkan H. Valborg,
B. Hindrich, H. Carin, B. Josef,
H. Agneta"

Perheen päämies on vanhin poika Matti. Isää Esko Piiraa ja äitiä Marketta Parkitar'ta ei nimetä, koska he eivät todenn. yli-ikäisinä maksaneet enää henkirahoja. Sotkamon rippikirjoista samana ajankohtana v.1686 heidät löytää. Koska perhe oli jo näin varhain suuri, ymmärtää, että jälkeläisiä on runsaasti ja heidän haaroissaan riittää tutkimista.

Sukunimi oli aluksi Piira, joka myöhemmin 1700-luvulla on kirjoitettu Sotkamon ja Kuhmoniemen henki- ja kirkonkirjoissa muodossa Piirainen. Tilan nimenä Kiekinniemellä oli Piirala ja siellä

asui Piiraisia useampina perheinä. Aikojen kuluessa muutti Eskon poikia ja heidän jälkeläisiään eri puolille Kuhmoa, joka tuolloin kuului Sotkamoon. He etääntyivät toisistaan eivätkä ehkä nykyisin tiedä polveutuvansa samoista esivanhemmista ja ovat myös monesti avioituneet keskenään.

Vanhin poika Matti Eskonpoika ja II vaimonsa Liisa mainitaan vuoden 1708 henkikirjassa vanhoiksi ja senjälkeen ei heistä ole tietoja. Heidän poikansa Matti Matinpöika muutti v.1712 Katermaan ja hänestä polveutuu ns. Katerman haara¹¹⁾.

Samana vuonna löytyvät Korpisalmen kylästä Tapani Piira vaimoineen ja Antti (Anders) Piira. Henkikirjoista löytyy vuosina 1710 - 1713 tietoja, että venäläiset ovat ryöstäneet ja polttaneet Lammasperän kylässä taloja. Asukkaat ovat köyhtyneet, joutuneet kurjuuteen, tiloja autioitunut ja muutamia asukkaita muuttanut pois¹²⁾.

Paavo Eskonpoika asui perheineen Lammasperän kylässä vuodesta 1688 lähtien 1/8 manttaalin tilalla, jonka nimi oli myöhemmin 1700-luvulla n:o 12 Piirala¹³⁾.

Esko Eskonpoika kuoli syyskuussa v.1685 ja häneltä jäi vaimo Marketta (Margeta) Tuovitar ja tyttäret Marketta ja Beata. He asuivat suurperheen kanssa Kiekinjärvellä.

Tapani Eskonpoika ja Heikki Eskonpoika asuivat samoin perheineen suurperheen keralla veljensä Matin luona 1/8 manttaalin verotilalla Kiekinjärvellä. Heidän kohtaloitaan eivät tutkimuksen tekijät ole tarkemmin seuranneet. Isonvihan jälkeen tilan nimi oli Piirala ja rippikirjoista löytyy merkintöjä, että sinne on hyökätty, ryöstetty, tehty autioksi ja asukkaat paenneet¹⁴⁾.

Nuorin poika Juuso (Josef) Eskonpoika muutti perheineen v.1698 Lammasperän kylässä Martti Kuvajan jälkeen 1/8 manttaalin Kuvajan tilalle¹⁵⁾. Tämä tila mainitaan v.1710 autioksi ja isonvihan jälkeen löytyvät Lammasperän kylästä Piiralasta Josef Josefinpoika Piirainen ja vaimonsa Agneta Tolvatar suurperheen keralla¹⁶⁾. Käsityksemme mukaan hän on Esko Piiran nuorin poika Juuso (Josef) Eskonpoika, jolla oli vaimonaan Agneta Tolvatar. Henkikirjoista ei heitä enää löydä, koska ovat var-

masti näihin aikoihin yli-ikäisiä.

Piira nimen alkuperää on tutkittu eri tahoilla ja siitä on monenlaisia selityksiä. Nämä tutkimukset kuuluvat asutus- ja nimistöhistorian alalle, mutta auttavat myös sukututkimuksessa.

Alpo Räisäsen kirjassa: "Kainuun murteiden ja nimistön opas"¹⁷⁾ kerrotaan, että Taivalkosken Tyräjärven veroluettelossa v.1645 esiintyy Eskell Piiraa, joka saattaisi olla Kuhmoon myöhemmin ilmestynyt Esko Piira? Myös Pudasjärven Sotkajärvellä asui vielä v.1654 Bengt Larsinpoika Pijra. Kirjassa selostetaan nimen kehitystä ja alkuperää. Nimen voisi johtaa venäläisestä Spiridon-nimestä, sillä Liperistä löytyy v.1614 Spiro Timoson ja Hiitolasta 1614-1618 Wlaske Spirasonn eli Vlaska Pirånpoika. Myös piiroa=piirakka sanan liittymistä nimeen Piirainen samoin kuin kivispiira=kivispiiroa(nen) sanojen merkitystä, etenkin Kuhmossa, valoitetaan kirjassa¹⁷⁾.

Jo 1500-luvulla esiintyy Piira sukunimenä. Vuonna 1541 asui Joroisissa Kotkatlahden tilalla (nyk. Frugård) Antti Piira (tieto mais. Taito Piiraiselta; hki). Vuonna 1543 löytyy Taipaleella Piira, v.1551 Tyrvällä Piira ja 1554 Lempäälässä Piira, v.1580 Muhoksella Henrik Piira, vuosina 1584-85 Ristijärvellä Pekka Piira ja v.1608 Utajärvellä Lauri Piira¹⁸⁾. Vuonna 1682 asuivat Nurmeksen Saramojärvellä Lauri Piira ja Alakeyrytyssä Elias Piira¹⁹⁾.

Savossa Piiraisia tavataan 1540-luvulta lähtien ja 1600-luvulta asti Piiraisia, Piiraisia ja Piiraisia esim. Pohjois-Karjalassa useilla paikkakunnilla, mm. Liperissä Stolbovan rauhan (v.1617) jälkeen.

Erkki Kuujo kertoo kirjassa: "Kurkijoen Kihlakunnan historia" kurkijokilaisten kauppa- ja asutusvirrasta Iломantsin kautta Pielisjärvelle luoteeseen ja idässä Iломantsista Vienan Karjalaa. Tiedot ovat Solovetskin luostarin arkistoista. Luostari perustettiin v.1429 Vienanmeren saarelle ja maiden entisiin omistajina mainitaan "Karjalan lasten viisi sukukuntaa" sekä nimeltä mainittuja sukuja, joista eräänä olivat Piiraiset²⁰⁾.

Juhani Kuurneen kirjassa: "Hengen tuulta Karjalassa" kerrotaan

leht. Olli Koistisen tutkimuksista, joita hän on suorittanut Piiraisten suvusta Kuhmossa. Sen mukaan he ovat niiden Piiraisten jälkeläisiä, joiden kantaisät Hyvöset olivat kesäisin tehneet eräretkiä Hailuodosta Oulujokea ja Sotkamo-reittiä pitkin aina Kuhmon Lammasperään asti. Eräs haara olisi kulkeutunut Vienaan Akonlahden Munankilahteen ja kääntynyt kreikan uskoon saaden venäjäksi käännetyn nimen Dobrinin²¹⁾.

Palaan Esko Piiran nuorimpaan poikaan Juuso (Josef) Eskonpoika Piiraan, joka s. n.1645 ja kuoli 2.11.1732 87-vuotiaana Sotkamon Lammasperän kylässä ja haudattiin 24.12.1732 kirkkoon (i kyrk.). Hänen vaimonsa oli Agneta Mikontytär Tolvatar, joka s. n.1660 ja kuoli 17.12.1738 78-vuotiaana Sotkamossa Saunajärvellä. Hänen syntyperästään ei vielä ole tietoja, mutta esim. Nurmeksessa on näihin aikoihin runsaasti Tolvasia, mahdollisesti hänelle sukuakin. Heillä oli useampia poikia ja nuorin oli Heikki (Henrik) Josefinpoika Piirainen. Hän syntyi n.1700 Sotkamossa ja kuoli 27.1.1778 Nurmeksessa 77-vuotiaana talonisäntänä vanhuuteen. Hän asui silloin Nurmeksessa Saramojärven kylässä n:o 6 talollisena. Puoliso 29.7.1723 Nurmeksessa Anna Antintytär (Anders) Nevalatar, s. n.1707 Nurmeksessa ja k. 30.1.1778 Nurmeksessa 70-vuotiaana leskenä ja talonemäntänä. Molempien syntymävuodet löytyvät Sotkamon rippikirjoista²²⁾.

Sotkamossa he asuivat ensin Lammasperän kylässä Piiralassa, mistä muuttivat samassa kylässä 1/16 manttaalin kr. tilalle n:o 20 Liimattalaan²³⁾. Heidän luonaan asui loppuvuosiin Heikin äiti Agneta Tolvatar. Liimattalassa he asuivat vuosina 1734-58 Sotkamon henkikirjojen mukaan²⁴⁾. Heille syntyi 24.1.1746 poika Mikko (Michel), jonka vanhemmiksi on merkitty Heikki Josefinpoika Piirainen (Hendrich Josefsson Pijrainen) ja Anna Andersintytär Nevalatar. Muiden lasten syntyessä ei vanhemmista ole näin tarkkoja tietoja. Mikko pojasta ei myöhemmin ole mainintoja ja hän lienee kuollut nuorena.

Heidän vanhin poikansa oli Juuso (Josef) Heikinpoika Piirainen, joka syntyi n.1726 ja kuoli n.1762? Hän avioitui 8.7.1750 Sotkamossa Riitta (Britha) Pekantytär (Peer) Wallatar'en kanssa, joka syntyi n.1733. He asuivat lapsineen Liimattalassa. Juuso Heikinpoika Piiraisten kuoltua leski Riitta avioitui uudelleen Risto Ristonpoika Kähkösen kanssa ja muutti lapsineen samassa kylässä n:o 7 Kähkölään. Liimattalaan tuli uusi tilallinen.

Lammasperän kylästä n:o 20 Liimattalasta Heikki Juusonpoika ja Anna Nevalatar muuttivat lopullisesti perheineen v.1758 Nurmekseen. Sieltä heidät löytää vuosien 1755-62 rippikirjoista sivulta 201 ja merkitty muuttaneeksi Sotkamosta²⁵⁾.

Heikki Juusonpoika Piiraisella ja Anna Antintytär Nevalattarella oli Juuson ja Mikon lisäksi pojat Heikki (Henrik) Heikinpoika ja Pekka (Petter) Heikinpoika Piirainen, jotka katoavat Sotkamon Henkikirjoista lopullisesti v.1764 Lammasperän kylästä n:o 20 Liimattalasta. Senjälkeen heidät löytää Nurmeksessa Saramojärven kylästä n:o 6. Kerron heistä joitakin tietoja:

Pekka Heikinpoika Piirainen syntyi 2.10.1736 Sotkamossa Lammasperän kylässä ja kuoli v.1797 Nurmeksessa Saramojärven kylässä. Puoliso 7.4.1760 Nurmeksessa Kristiina Olavintytär (Olaf) Ruokolainen, s.17.2.1735 Nurmeksessa, missä kuoli 6.12.1803 Saramojärven kylässä 67-vuotiaana. He asuivat talollisina Saramojärvi n:o 6:ssa. Heidän haaransa on tutkinut v.1952 Nurmeksessa rovasti Nike Raila²⁶⁾. Heidän jälkeläisensä asuvat edelleen vanhaa sukutilaa Nurmeksen Ronkelissa. Tila ollut samalla suvulla v:sta 1727.

Heikki Heikinpoika Piirainen syntyi n.1731 Sotkamossa ja kuoli 18.7.1805 Nurmeksessa Saramojärven kylässä leskenä ja talonisäntänä syöpään 79(?)-vuotiaana. Hän oli talollinen Saramojärvi n:o 6 Piirala (Rantala)²⁷⁾. I Puoliso 2.1.1757 Nurmeksessa Anna Juhontytär (Johan) Ruokolainen, s.13.2.1736 Nurmeksessa Mujejärvi n:o 1 Sippolassa ja k.24.5.1791 56-vuotiaana Saramojärvellä punatautiin. Lapset ovat kaikki syntyneet tästä avioliitosta. II puoliso 4.4.1793 Nurmeksessa taloll. leski Margareta Laurintytär Honkanen (Hongain), s. 17.3.1733 ja k. 10.6.1805. Hän oli III:ssa avioliitossaan Heikki Piiraisen kanssa. Heillä ei ollut yhteisiä lapsia.

Heikki ja Pekka Piiraisen jälkeläisten sukunimi on Nurmeksessa muuttunut vähitellen Piioseksi. Kuhmoon jääneillä Esko Piiran jälkipolvilla säilyi sukunimenä Piirainen. Heihin kuului myöskin professori Veikko Piirainen. Hän oli mukana Kuhmossa v.1982 ja v.1983 Piiraisen sukujuhlilla perustamassa sukuseuraa ja kuului johtokuntaan. Viimeksi näimme hänet v.1984 sukukokouksessa Tikkurilan srk-keskuksessa. Varmaan hän olisi nytkin

seurassamme, ellei ankara sairaus olisi viime talvena katkaissut yllättäen hänen elämänsä. Hänestä jäi mieliimme kaunis muisto.

Piiraisten muista esivanhemmista mainittakoon, että joillakin juuret johtavat avioliittojen kautta Sursill'n sukuun Ruotsiin 1530-luvulle ja Cajanus-sukuun Korkkulan tilalle Kirkkonummelle ns Hjerta sukuun. Samoin Alftan suvun kautta Ruotsiin 1500-luvulle. Monet saavat sukutauluihinsa valtiopäivämies Risto Kähkösen Lentualta²⁸⁾. Hän oli v. 1723 Tukholmassa valtiopäivillä ja haki vielä v.1738 Sotkamon käräjillä valtiopäivämiesrahojaan, yht. 700 taalaria. Melkeinpä kaikki vanhat kuhmolaiset suvut ovat sukulaissuhteissa keskenään, koska puolisoita ei ennen vanhaan haettu kovin kaukaa.

Selostuksessani en ole voinut rajoittaa vuosilukujen määrää. Ne tuntuvat ehkä ikäviltä, mutta sukututkimus vaatii mahdollisimman tarkkoja ajanmäärityksiä. Tiedot leijuvat muutoin epämääräisinä ilmassa ja vuosikymmenet ja vuosisadat heittävät voltta ja asiat menevät piirileikiksi.

Tutkija löytää hyviä ja huonoja tietoja suvustaan. Vaan ei pidä lannistua, vaikka hänet yllättäisi ns "perheen musta lammas" ja jättää tutkimuksensa kesken.

Sotkamon ja Kuhmoniemen kirkonkirjat ovat selvälukuiset ja tiedot melko täsmällisiä verrattuna esim. vastaaviin Nurmeuksessa. Kuhmolaisilla on hyvät edellytykset selvittää kuka Esko Piiran pojista tulee esi-isäksi. Toivotan menestystä tässä mielenkiintoisessa salapoliisityössä! Lopuksi tieto Nimitoimistosta Helsingissä v:lta 1970. Allamainittuja sukunimiä esiintyy Suomessa seuraavasti:

Piira	477	kpl
Piirainen	2560	"
Piirala	106	"
Piironen	1861	"
Pirola	22	"
Piironen	1628	"

Lähteitä:

- 1) Sotkamon rippikirjat v:lta 1683-98- (VA mf IK 92, s.118-19, 236-237)
Sotkamon historiakirjat v:sta 1729-
- 2) Tuomiokirja v.1651, Kajaanin vapaaherrakunta (VA mf ES 2113)
- 3) Kajaanin läänin asutuskartta v. 1650, Claes Classon (VA MH 107/2D3/1)
- 4) Sotkamon henkilöluettelo v.1653 (VA 9136:351)
- 5) Tulliluettelo v.1655 (Kajaanin kaupungin historia I, liite IV s.460)
- 6) Sotkamon ruodutus- ja henkilöluettelo v.1675 (VA 9163:471)
- 7) Pohjanmaan ruodutus- ja väenottoluettelo, Sotkamo v.1678 (VA mf 774)

- 8) Samuli Paulaharju: Kainuun mailta, v 1928, s 141
- 9) Jorma Keränen: Kainuun asuttaminen, v 1984, liite I s 225
- 10) Henkikirja v 1686 (VA 9192:889v)
- 11) " v 1712 (VA 9262:271)
- 12) Henkikirjat vv 1710-1713 (VA 9255:401,9258:229,9262:242,9267:1666)
- 13) Henkikirja v 1688 (VA 9196:1306)
- 14) Sotkamon rippikirjat vv 1728-29- (1746) siv 313-314 (VA mf Ik 92)
- 15) Henkikirja v 1698 (VA 9218:1242)
- 16) Sotkamon rippikirjat vv 1728-1729- (1746) siv 311-312 (VA mf Ik 92)
- " " vv 1729-1734- (1746) s 145 (VA mf Ik 92)
- 17) Alpo Räisänen: Kainuun murteiden ja nimistön opas, v 1982 s 125
Myös: Maakirja v 1645, Pohjanmaan läänintilit, 9120:424-425 (VA mf LT 1108)
- 18) Historiat: N.Karl Grotenfelt: Joroisten historia I, v 1931 s 375
Armas Luukko: Pohjois Pohjanmaan ja Lapin historia II v 1954
siv 90, 104 ja 746
Arvi Korhonen: Utajärven vaiheita, v 1962; Pentti Virrankoski, s 66
- 19) Pielisjärven pogostan savuluettelo v 1682, Käkisalmen lääni (VA 9741 sivut 743, 746)
- 20) Erkki Kuujo, Toivo Immonen, Eero Puramo: Kurkijoen kihlakunnan historia I-III, v 1958 siv 55-56
- 21) Juhani Kuurne: Hengen tuulta Karjalassa, v 1944 siv 83-84
- 22) Sotkamon rippikirjat vv 1750-56 s 188 (VA mf Ik 92)
- 23) " " vv 1728-29- (1746) siv 323-24 (VA mf Ik 92)
- 24) Sotkamon henkikirjat v:lta 1734-1758 Lammasperä 20 Liimattala (VA n:ot 9311-9414)
- 25) Nurmeksen rippikirjat vv 1741-53-55-62 s 201 (VA mf TK 1354)
- 26) Eskil Piiran sukuseuran arkisto, Kuhmo
- 27) Veijo Saloheimo: Nurmeksen pitäjän historia, v 1953 s 829
- 28) Aimo Halila: Pohjois-Pohjanmaa ja Lappi, v 1954 siv 148, 153

Kiekinniemen vanhoja vilja-siiloja. Kuhmo. Etumaisena vanha
halmeita, v:lla 1667.

Kuva ja kuvateksti on Samuli Paulaharjun kirjasta "Kainuun mailta",
1928

Mikko Piirainen

Runon on tehnyt ja sen on esittänyt Piiraisten sukujuhlissa
4.7.1982 silloin 83-vuotias Mikko Piirainen Nurmeksen Saramosta.

Älköön kukaan kuulijoista
sitä nyt pahaksi panko
jos minä jotakin tässä
sukujuhlissa sanelen.

Tämän kevään kuluessa
on saanut vilusta väristä,
pohjoisen porottaessa
riitti lunta ja rakeita,
kuuroloista kulkevaista
pilvistä pimenevistä.

Olisi kiva kirkkahalla
ilmalla nyt ihmisien
tämän nyt sukumme suuren
sukujuhlissa jutella.

Oudoista omat tulevat
tutut tuntemattomista
vanhat ovat virkkahana.

Kainuhusta kaikkialta
viesti vierinyt on etemmä,
tehty retki Ruotsistakin
Suomeen käynti suunnistettu
yli suuren Suomenniemen.

Tänne tullut on tuhannet
monta miestä, naista, lasta,
juhla joukossa isossa
täällä on paljon Piiraisia

Suuren sukumme nimenä
Piiraista pidämme oikeana,
aatelina aikain takaa.
Piruko muutti Piiroiseksi,
pahahenki Piiroiseksi.

Mistä on syntynyt sukumme,
tarinassa näin tapahtui.
Oli äiti lapsinensa
venehessä vesien päällä,
oli Oulua lähellä,
kapalossa kaunis vauva
pulska poika palleroinen
teljon päällä pyöreänä.

Ihastelee ihmislasta
kulkija ja kunnioittain
matkustaja mielin ylpein
puhkeaa jo puhumahan:
Niin on pyöreä kuin piiranen vain.

Poika tuli Piiraiseksi,
syntyi suku Piiraisien.
Suku suureksi rupesi,
levisi jo lukuisaksi.

Kuhmosta on kulkenunna
Piiraisia pitkin teitä
piirihin monen pitäjän
jopa asti Amerikkaan.

Kainuussakin kansa eli
 kaskiansa kaatamalla,
 leipää hommasi lehosta.
 Työtä antoi tervanpoltto
 markkinoitiin matkain päässä.
 Oulussa ostajat asui,
 tervaporvarit pollottivat,
 sinne vietiin veneillä
 tervatynnyrit tuhannet
 kosket, kuohut laskemalla.
 Siitäpä sitkeyttä suvulle
 kykyjä se kasvatteli.

Mistä on tullut heimohenki,
 sukurakkaus syntyynnä?
 Sukukaimat kaikkialla
 retkelle on riemastuneet,
 lähteneet on liikkeelle.

Olipa arpa ankara
 kohtalo kova edessä
 talvisodan tanterilla
 vastaan vahvaa naapuria.
 Verensä he vuodattivat
 tulipalo pakkasella.

He on saaneet sankarmaineen.
 Aikaa uutta nyt elämme,
 pojista on polvi noussut
 rakentaa rajan takana
 Neuvostoliitolle nerokkaasti.
 Osaavat he työtä tehdä
 kiitoksella mainitahan
 työssään ovat taitavia.

Pitkää ikää Piiraisille,
 mainetta mukahan teille.
 Kaikkia Kainuun sukuja
 teitä myöten tervehdimme.
 Isäin henki ilmetköhön
 ja myös äitien jalous.
 Kansastamme kohotkohon
 sulhoja sulosanaisia!
 neitosia neuvokkaita!
 iloisia isäntiä!
 eteviä emäntiä!
 hurskahasti hallitsemaan.

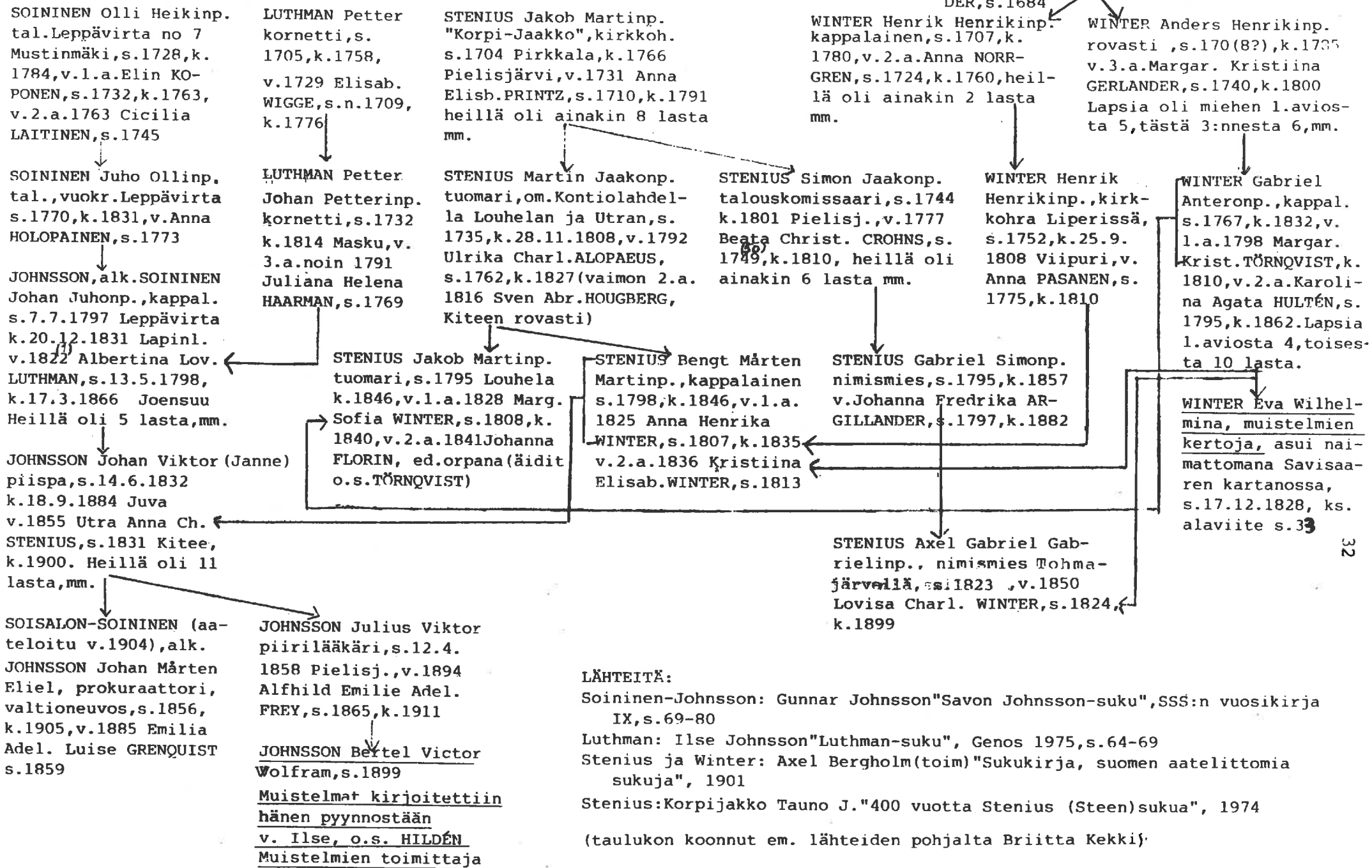
Olisi kunniaa kylissä
 kaunistaisi kotejamme
 lämpö rakkaus lähimmäiseen
 sopu myös oman perheen.

o o o

...
 Monta on laulua,
 monta myös laulujen miestä
 Yksi on laulu ylitse muiden:
 ihriksen aattehen, hengen ankara laulu
 Kansat katoa, Ei katoa mahti,
 jonka on laulanut mahtaja heimonsa hengen...

Wilhelmina Winterin muistelmiin liittyviä henkilöitä ja sukuja:

LÄHTEITÄ:

- Soininen-Johnsson: Gunnar Johnsson "Savon Johnsson-suku", SSS:n vuosikirja IX, s. 69-80
- Luthman: Ilse Johnsson "Luthman-suku", Genos 1975, s. 64-69
- Stenius ja Winter: Axel Bergholm (toim) "Sukukirja, suomen aatelittomia sukuja", 1901
- Stenius: Korpijakko Tauno J. "400 vuotta Stenius (Steen) sukua", 1974 (taulukon koonnut em. lähteiden pohjalta Briitta Kekki)

Ilse Johnsson (toim.)

Wilhelmina Winterin muistelmat

Wilhelmina Winter¹⁾ on sanellut muistelmat ruotsiksi noin 90-vuotiaana ja hänen kasvattityttärensä Tilda Talvi on kirjoittanut ne samalla kääntäen suomeksi. Muistelmat on kirjoitettu v.not.Bertel Johnssonin pyynnöstä joskus 1910-luvun lopulla. Suomenkieli ja kirjoitus on se, mitä Tilda Talvi käytti.

Henrik Winter²⁾ minun isäni serkku oli siihen aikaan kirkkoherrana Liperissä kuin Suomi joutui Wenäläisten haltuun. Mutta hän ei siitä tiennyt, vaan rukoili vielä kirkossa Ruotsin kuninkaan puolesta. Miten se lie tullut Wenäläisten tietoon, jotka siihen aikaan matkasivat Liperin kautta takaisin kotimaahansa. He ottivat hänet kiinni ja sitoivat kahden hevosen väliin, jossa hänen piti juosta. Kiteellä Sepänniemen tienhaarassa, oli kuitenkin kirkkoherra Winter vielä koettanut taivuttaa vartioitaan, että he olisivat vieneet hänet minun isäni luo, joka olisi voinut kielitaitoisena selvittää heille asian oikean laidan, mutta kun he eivät ymmärtäneet häntä, löivät vaan hevosiain ja ajoivat edelleen. Parikkalassa kerrotaan hänet viimeksi nähdyn.---
Toisen kertoman mukaan olisivat Wenäläiset kulkeneet Janakkalan kautta, ja kirkkoh.Winter olisi siellä viimeksi nähty. -Kuin myös että hän olisi sylkenyt verta.

- 1) Wilhelmina (Bergholmin muk. Eva Wilhelmina) Winter, s.17.12.1828 asui sisartensa Johanna Auroran, s.5.4.1818 ja Emma Amandan, s.19.9.1819 kanssa Kuopion lähellä Savisaaren kartanossa, jonka he olivat perineet enoltaan (Hultén). Sisaruksat olivat naimattomia ja suvun keskuudessa heistä käytettiin nimitystä "Savisantit" (= Savisaari tanter).
- 2) Liperin pitäjän historian mukaan venäläiset ottivat Winterin kiinni ja pakottivat juoksemaan kahden kasakkahevosen välissä Joensuuun, koska hän kieltäytyi vannomasta uskollisuutta venäläisille; hänet vietiin Viipuriin, jossa hän kuoli sairaalassa 25. (13.päivä vanhaa aikaa) syyskuuta 1808. Henrik Winter oli syntynyt 1752, vih.papiksi 1775 ja Liperin kirkkoherraksi 1805. Hän oli naimisissa Anna Pasasen kanssa, s. 11.2.1775 Juvalla, vanhemmat torppari Henrik Pasanen ja Katarina Puranen. Mieheensä kuoleman jälkeen Anna Pasanen meni 2.avioon tämän apulaisen kanssa, mutta kuoli kohta itsekin 1810. Ainoa tytär, orvoksi jäänyt Anna Henrika, s.4.12.1808, sai kodin kruunuvouti Steniuksen lesken luona (tämä meni 1816 2.avioon Kiteen rovasti Sven Hougbergin kanssa, kuten muistelmissa kerrotaan) ja avioitui 11.9.1825 tämän pojan Bengt Märten steniuksen kanssa.

Wenäläisten samotessa Kiteen läpi, kävi minun isäni¹⁾ päällikön puheilla ja Kitee sai siten olla aivan rauhassa. -Silloin oli isäni ensimmäinen rouva, joka oli kultaseppä Törnqvistin tytär Turusta, ja omisti paljon hopeaesineitä, vienyt ne ja kaivanut maahan. Mutta sitten varmempien aikojen palattua meni niitä noutamaan, eikä löytänytkään, olivat poissa.-

Meidän naapurissa Strangård nimisessä talossa asui eräs leskirouva jolla oli neljä kaunista tyttärtä, jotka hän sulki aittaan ja otti avaimen taskuunsa kuin Wenäläisten kuultiin tulevan, sillä hän oli arka tyttäristään. Yksi niistä joutui naimisiin rovasti Collanin kanssa Iisalmeen ja toinen kappalaisen, p̄astori Lindbergin kanssa siellä. Ja kolmas tuomari Rudbäckin kanssa. Ja neljännen mies taisi olla Krons nimeltään.-

Samoihin aikoihin oli Joensuussa ruununvoutina eräs Stenius,²⁾ jonka rouva kuultuaan Liperin tapauksesta vei miehensä pakosalle erääseen Oriveden keskellä olevaan saareen, siksi kuin Wenäläisten armeija oli marssinut ohi. Taisi olls syksyinen aika, koskapa ruununvouti Stenius vilustui ja sen matkan jälkeen sai keuhkokuumeen ja kuoli. -- Kerrotaan, että wenäläiset olisivat ottaneet ruununvouti Steniuksen vangiksi, mutta hänen rouvansa puettuna talonpoikaispukuun meni pehtoorinsa kanssa leiriin kalankaupalle, urkkiakseen miehensä olinpaikkaa. Sai sen selville ja sitten yöllä meni päästämään hänet vapaaksi ja vei edellä kerrottuun saareen, johon sitten iltaisin souti ruokaa hänelle. Kerrankin kuin hän oli ruokaa viemässä, kuulivat

1) Gabriel Anteronp. Winter, s.18.7.1767, k.15.6.1832. Vih. papiksi 1790, Kiteen pitäjänapulainen ja koulumestari 1791, nimipastori 1803, Kiteen kappal.1812. vih. 1.aviol.1798 Margareta Kristiina Törnqvist, s.1776, k.1810, Turun kultaseppän Anders Törnqvistin tytär, 2.aviol.Karolina Agata Hultén, s.1793, k.1862 Sepänniemesä Kiteellä.

2) Martin Jaakonp. Stenius, s.11.3.1735 (4?), k.28.11.1808. Turun hovioikeuden ausk.1763, varanotaari 1764. Nimituomari, maanjako-oikeuden tuomari. Perkasi Utran kosken Kontiolahdella, rakensi sinne sahan ja myllyn y.m., omisti myös Kontiolahden Louhelan, jonka peri hänen poikansa Bengt Märten ja joka tämän kuoltua 1846 myytiin valtiolle Joensuun kaupungin perustamista varten. Puoliso 8.1.1792 Ulrika Charlotta Alopaeus, s.1762, k.Kiteellä 1827, ks.s.33.alaviite 2. Sodan aikana syksyllä 1808 venäläiset vangitsivat Steniuksen, mutta vaimonsa avulla hän pääsi pakenemaan ja kätkeytyi rakennuksen alla olevaan kellariin (K.M. Kivinen, Anteckningar om de nordkarelska frikorernas företag 1808). Stenius kuoli pakomatkan seurauksista Kontiolahden Louhelassa (SSS:n vuosikirja XVII).

heidät.

Muuten olen kuullut
Janne Jönssonin lapsuudesta
ta kerrottavan yhtä ja toista.
Hän oli nuorin pastori Jönssonin
kolmesta pojasta ja syntynyt
isänsä kuoleman jälkeen.
Isä oli Lapinlahden kappalainen,
joka silloin vielä kuului Sisälmen
seurakuntaan. Kerran oli
pastori rouheen päivällä
volla kuin rouva muisti,
ai panti on puhdistettava
jouluksi ja kuipi miehensä
Räivärrin ahtsa antamassa ohjeita
palvelustyöille ja kuin tuli
takaisin oli miehensä kuol.
ut. Peuraavansa keväällä syn-
tyi sitten Janne, mutta rouva
sai maata useita viikkoja

ennenkuin pääsi liikkeelle.
Sillä aikaa tulivat velkojat
hakemaan omiaan, veivät mm.
muassa pöytäkin hänen altaan.
Mutta tohtorinna Collan, rovasti
Collanin rouva Sisälmettä,
yläsi miestä aikaisemmin
mainituista, Strandgärden
tyttärinä, kävi aina öisin
häntä tervehtimässä, kun
ei päivisin joutanut Au-
relta taloudeltaan. Hän
oli siihen aikaan Sisälmen
pappilan haltijattarena
kuin Aleksanteri I matkus-
ti Suomen läpi ja kävi Si-
sälmen rovastilassa. Hän
haisi odottaa pienokasta, vai
oliko se jo syntynyt koska
pa keisari lupautui sen
kummiksi. Tohtorinna Collan

Wenäläiset airojen loiskeen, ampuivat, mutta onneksi sattui luoti vaan venheeseen ja vuotoa venheessä koitti hän käsineellensä tukkia etteivät uppoaisi.

Rouva Stenius jäi leskeksi kahden poikansa kanssa ja sitäpaitsi otti hän kasvatukseen Liperin kirkkoherran jälkeenjättämän orpotytön Hinrika Winterin jonka äiti myös oli kuollut.

Nyt jäi rouva Steniukselle huolta ja vaivaa poikiensa ja kasvatus-tyttärensä kouluttamisesta, kuin hänen varallisuutensa oli kiinni useissa mautiloissa, eikä hänessä ollut niiden hoitajaa. Sentehden päättikin hän myydä ne, jota varten hän eräänä talvipäivänä oli matkalla Puhoksen sahalle. Mutta Kiteen jäällä yllätti ilta, eikä hän tiennyt minne mennä yöksi, kuin Puhokseen oli vielä toista penikulmaa. Kuskipa tiesi neuvon "mennään pappilaan", siellähän niiden on myöhäänkin otettava vastaan vieraita, sillä siitähän he saavat maksun". Rouva meni ja ystävällinen olikin vastaanotto. Silloin oli Kiteellä rovastina Hougberg, lapseton leski. Tuli puheeksi matkan tarkoitus, mutta rovasti kielsi menemästä Puhokseen, sillä siellä ne vaan naisväelle tarjoovat minkä itse tahtovat ja maat menevät polkuhintaan, on keksittävä toinen keino. Aamulla yön mietittyään lupasi rovasti ostaa jonkun tilan lasten koulurahoiksi, mutta toisten hoidossa lupasi hän auttaa ja kehoitti rouva Steniuksen muuttamaan luokseen, siten saisivat lapsetkin kodin mihin tulla. En tiedä, joko silloin päättivät mennä avioliittoon, vai myöhemmin. Pojat lähetettiin Helsinkiin kouluun ja Hinrika Winter Hämeenlinnaan. Rouva Steniuksesta kerrottiin, että oli hyväntahtoinen, kunnon ihminen. Rovasti Hougberg taas toimen mies, joka piti hyvää huolta rouva Steniuksen tiluksista. -Minulla on kiikutuoli, jossa rovasti kuului viettäneen viimeiset elinaikansa. Ja kuin hän tunsu loppunsa lähenevän lupasi hän sen minun isälleni. Minun isäni kuului myös istuneen siinä, minkä hän kykeni taudiltaan olemaan ylhäällä. Sen tuolin vaiheet ovat kirjavat, sillä se on ollut myös mökin lasten kätkyenä ja vielä kerran rovasti Telénin istunta sijana kerrotaan.---

KUVIA VIHTIÄLÄN PERHEALBUMISTA V

Kuvista ilmeisesti nuorin on ylärivissä vasemmalla oleva perhekuva, jossa on Ate Heikkilä ja Kaisa Kangasala sekä lapset Sirkka ja Maija. Kuva on otettu noin 1923.

Orpanan toimitus ja lukijat kiittävät Eila Vihtiälää kuvista, jotka ovat tuoneet vuosisadan vaihteen ja 1800-luvun lopun henkilöitä ja tunnelmia tietoisuuteemme ja antaneet samalla tiedotuslehdellemme ilmettä ja hivenen romantiikkaa karun arkitodellisuuden keskelle.

Uusia jäseniä:

Nimi	Kotipaikka	Mitä sukuja tutkii
Rajala Arvi	Kankaanpää	Luomajärvi, Sälli, Ronumäki, Hiitelä, Pertta Pukaralammi, Alarautalahti, Vähätalo, Kestilä, Hallia, Papunen, Hardus, Hiekka, Ylikukko, Brusi, Alppi, Luukas, Toivonen (Ikaalinen) Vihusaari, Rajala, Puuska, Latvajärvi, kulhua, Oukari, Päivike, Taulunmaa, Damstedt, Kyynärjärvi (Kankaanpää) Hanhilampi, Sipilä, Alapeijari, Ylpeiari, Husari, Pyydöniemi (Jämijärvi) Mattila, Hiitti, Runsas, Kauppi (Parkano) Myllyharju, Heikkilä, Penttilä, Pääjoki, Antila (Lavia) Sasi, Einola, Isokauuppila, June (Hämeenkyrö)
Rajala Sirpa	Kankaanpää	Kesti, Hätävara, Rahkola, Hannu, Vilppo, Kitti, Laurila, Heikkilä, Nikkilä, Isotalo, Ängö, Pantti, Ollila, Hahka, Lumia, Rääkkä, Kauppila, Sikurila, Näkkä, Isoitu, Köntzi (Ikaalinen) Kortteisto, Vuorenmaa, Sälliluoma, Jankkari, Honko, Kovaluoma, Venetmäki, Jönkkäri, Karlintalo, Saxa (Kankaanpää) Vähävihu, Rotu, Mettomäki, Soini, Kapari, Hinttu, Jutila (Jämijärvi) Vuorijärvi, Möhkö, Kana, Laatu (Parkano) Alamanninen, Riutta, Huida, Putto, Skyttä, Neka (Lavia, Mouhijärvi) Mäkelä, Ellikkälä, Mikkola, Lundahl, Wall (Hämeenkyrö) Stubbe (Merikarvia)
Rantanen, o.s. Jalonen Mirjam	Ylöjärvi	Henkilöt, joista tutkimus ajassa taaksepäin: Kaarle Taavetti Jalonen, Mouhijärvi Eskola, 19.8.1890 Martta Gabriella, o.s. Sillanpää, Mouhijärvi, 26.7.1901 Väinö Nikolai Rantanen, Tampere, 20.12.1896 Thilda Albertina o.s. Haapa, Tampere, 10.9.1897
Saarinen Seppo	Vantaa	Ruovesi: Olavi Heikinp. Jäminki, Pirkanmaan erämaan asuttaja (Jäminginpohja), 1500-luku Lauri Paappainen (Paappoinen, Pappoinen, Papainen), Mäyränen, Pohjaslahden Kolkinlahti (Kolkinlax) 1500-luku, Pirkanmaan erämaan asuttaja (aatelisen Hartvig Henrikinpojan jälkeläisiä Pohjaslahdelta, Hartvig H. asui Woltin kartanossa Kokemäellä) Anders Andersson, Mäyränen, Kaipion torppa, s. 16.10.1725 Anders Glen, Wasun talon Bergilä-niminen sotilastorppa, s. 1.8.1801 Wilhe Aaponp. Vuorinen (Vuorinen) Pirttijärvi Hauhonkylässä, s. 27.9.1863 Erytysalat: Tietokoneen käyttö sukututkimuksessa;

Nimi	Kotipaikka	Mitä sukuja tutkii
Tamminen o.s.Pilvinen Hilkka	Ylöjärvi	nykyajasta taaksepäin: Tamminen, Virrat; Pilvinen, Ylöjärvi; Sierimo, Parkano; Heinisuo, Karkku
Tapaila, o.s. Seppälä Helena	Pohja	Wallinit (Hattula, Längelmäki, Kuhmalahti, Luopio- oinen) 1600-luvulta; Seppälä (Luopioinen, Padankoski); Särkikoski (Kuhmalahti, Pälkäne)
Tiili Hilkka	Tampere	Matti Tuomaanp. (Pälkäne, Onkkaala, Mustalan talo) s.10.2.1707 ; Henrik Haloin (Kitee, Säynejärven kylä, talo 2 1/2) s.1742, k.19.4.1806
Viitanen, o.s. Kaivola Päivi	Hyvinkää	Kaivola Johan, esi-isät ja jälkeläiset, Orivesi, s.1854; Orivedellä: Kiikka, 1850 taaksepäin, Eerola, 1681, Karppi, n.1700, Anttila, n.1656 Äijälä, Tyrvää Vihattula, 1697; Mikkola, Tyrvää Humaloja, 1700; Nojonen, Virrat Vaskivesi, n.1650 Tyrkkö, Virrat Vaskivesi, 1600-luvulla; Korhonen Kuhmo, 1725; Kinnunen, Suomussalmi, 1728; Hiltunen, suomussalmi, 1700; Heikkinen, Suomussalmi, 1701; Luoma, Töysä, 1799; Penttilä, Kuhmalahti Tervaniemi, 1701; Eskola, Kuhmalahti Kivisalmi, 1681
Väätti Ilkka	Tampere	Väätti, Pyhäjärvi Ol, Pyhäjärvi 1770-1890; Ollitervo, Tervola, Lapinniemi; Turpeenniemi, Rovaniemi, Muurola, 1830; Uusipaavaliemi, Rovaniemi Korkalo, 1870; Rautio, Roi Muurola 1660-1850; Korva, Roi, Korkalo 1660-1850; Krigsholm, Roi, Kemihaara 1750-1830; erityisryhmät: rovaniemeläiset talon- poikaissuvut 1500-1850: Ruikka, Tapio, Rautio, Korva, Paavaliemi, Hoikka, Oinas, Karvo, Törmänen, Niska, Gunnari, Suutari

o o o

Siitä surusta ei ollut paljon iloa sanoi akka kun
väärällä haudalla itki.

Ruots. sananlasku

Laskiaisillanvieton 3.3.1987

"Tunnetko , tiedätkö Tampereesta"- kysymykset

Kysymykset on koonnut Meri Tila Tampere-seuran julkaisemasta teoksesta "Tunnetko Tamperetta", 1980

- Mikä on nykyisen Pirkanmaan vanhin kirkko? Sastamalan harmaakivikirkko 1300-luvulta
- Kuka ensimmäisenä suunnitteli Tampereen kaupungin perustamista? Pietari Brahe, määräsi 1638 Pirkkalan markkinat pidettäväksi Tammerkoskella
- Missä Tampereella on Kuninkaankuja ja mistä sen nimi johtuu? Hatanpäänpuistossa muistona Kustaa III:n käynnistä 1775
- Kenen lahjoittama on keskustorin suihku-kaivo ja koska se valmistui? Wilhelm von Nottbeckin v.1883
- Kuka oli Pietari Adrian Gadd? Maamme 1.kemianprofessori ja kasvitieteell. puutarhan perustaja. Syntyi 1727 Kaarilan l. Kaarlelan kartanossa
- Minkä tapahtuman muistomerkki on Kotkankallio ja missä se sijaitsee? Aleksanteri I katseli siitä koskea 10.9.1819, myös Aleks. II kävi T:reella 1856. Tammerkosken niskalla.
- Mikä on Konsulinsaari ja mistä se aikoinaan tuli kuuluisaksi? Saari Tammerkoskessa Satakunnan sillan pielessä. Siinä oli ravintola.
- Mikä on T:reen vanhin rakennus? Messukylän vanha kirkko 1434
- Mikä T:reella on P. Mikaelin kirkko? Yllämain. Messukylän k.
- Kuka on suunnitellut T:reen raatihuoneen ja koska se valmistui? Georg Schreck, v.1890
- Koska T:reen kirjastotalo koskipuistossa valmistui ja kuka suunnitteli sen? V.1925, J. ja T. Paatela
- Minä vuonna 1.auto ajoi T:reeh kaduilla? V.1906 rak-mest. J.Andersonin Orient-merkk. auto
- Koska alkoi rautatieliikenne Hämeenlinna-T:re? 22.6.1876
- Koska Pispala liitettiin Tampereeseen? v.1937
- Kuinka pitkät ovat Tampereen rautatieaseman tornikellon minuuttiviisarit? Läntinen 155 cm ja itäinen 95 cm
- Entä tuntiviisarit? Läntinen 105 ja it.65 cm
- Mikä on vanhin T:reen kaup.-osien nimistä? Amuri, Amurinmaa
- Mistä Amuri on saanut nimensä? Kun Venäjän Amur-virran maata asutettiin, sinne lähti Suomesta siirtolaisretkikunta. Samaan aikaan asukkaat muuttivat T:reen Amuriin.
- Missä on Värjärinkuja? Tempon ja Takon välissä, Keskustorin kaakkoiskulmassa
- Mikä on T:reen vanhin julkinen veistos? Emil Wikströmin veistämä Näsinkallion suihkukaivon veistosryhmä, jonka kaupungille lahjoitti kauppaneuvos N.Tirkkonen.